ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20 ДИНАРА 1952

Година XXI — Број 379
Субота, 4 април 1959

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

ФЛАША И ЗАРКОВА КОЈИ БЕЖЕ ОД НОАХИМОВИХ ВОЈНИКА, СПАСЛА ЈЕ ГРУПА НЕПОЗНАТИХ ЉУДИ И ОДВЕЛА ИХ У СВОЈЕ СКЛОНИШТЕ...

ПОШТО СТЕ, ВОЈНИЦИ, ОДЛУЧИЛИ ДА СЕ ПРИДРУЖИТЕ ПОТЛАЧЕНОМ НАРОДУ, ТАЈ НАРОД ЋЕ ВАС ОТСАД ШТИТИТИ!

ЦЕНИМО ВАШУ ПОМОЋ, АЛ' НЕ ЖЕЛИМО ДА ДРУГИ СТРАДАЈУ ЗБОГ НАС!

ОХО! ОДАВДЕ СЕ НЕ МОЖЕ ТАКО ЛАКО ПОБЕЋИ! ДОСТА ЈЕ ДАНИТРА УЖИВАЛА У МИСЛИ ДА МИ ЈЕ УМАКЛА! ВРЕМЕ ЈЕ ДА ЈЕ ВРАТИМ У СТВАРНОСТ!

У овом броју:

ДТ. /20/57

ГРЕШКЕ... И ТУЂЕ И НАШЕ

Често се догађа да се на страницама листова, часописа, па чак и књига појаве нетачности и разне грешке. Понекад оне „промакну" случајно јер је чланак писан у брзини, понекад због тога што се писац није потрудио да неки „сумњив" податак провери, неки пут и због незнања. Нису искључени ни случајеви да слагач у штампарији погрешно сложи неку цифру или име који су иначе у рукопису тачно написани, а да коректор при исправљању ту грешку превиди. Али, без обзира на то како је до грешке дошло, сарадници листа у коме се она појавила не осећају се пријатно, кад је открију.

*

„Успели сте да подигнете с дна тај терет захваљујући само томе што вас је било двоје. Један човек не би за то имао снаге. Јер се захваљујући притиску воде тежина терета удесетостручила! („Пари матен").

Откривши свој чувени закон који каже да свако тело потопљено у води губи привидно онолико од своје тежине колико тежи њиме истиснута вода, Архимед је узвикнуо: „Еурека!" Занимљиво би било чути шта би узвикнуо да је чуо ово преиначавање свог закона.

*

„Моје тело прожимали су електрични таласи кудикамо јачи од оних који су излазили из Атвудовог апарата што нам је наш наставник физике показивао у Вилневском колежу".

Тако пише у роману „Наивни" француски писац Пол Гу. Међутим, справа енглеског

математичара Џорџа Атвуда (1775—1807) служи за демонстрирање закона слободног падања и убрзања и према томе не производи никакве електричне таласе.

*

„Колико је нама лакше да поднесемо зиму но становницима града Верхојанска у Сибиру где се догађа да жива у термометру падне и до минус 70 Целзијусових степени". (Француски часопис „Географија").

Сирота жива! Мора да јој је било веома тешко да „падне

до минус 70 степени", кад она прелази у чврсто стање већ при температури од минус 40 степени.

*

„Тамо где нов пут, стрмо се пењући уз планину, пролази старом трасом, могу се виде-

ти стубови постављени још за време римског императора Гордијана који обележавају сваки километар". (Из књиге „Моцарт" Бернхарда Паумгартнера, аустриског композитора и биографа Моцарта, Шуберта и Баха).

Километри у време римских императора (!?), кад је метарски систем настао тек при крају 18 века.

*

„Године 1673 члан Париске академије наука, математичар и астроном Жан Рише вратио се у Париз са свог пута у Ка-

јену (Јужна Африка). Његова научна истраживања изазвала су заслужено одобравање академика. Сва, сем једног: Рише је тврдио да су веома добри и тачни часовници с клатном које је он носио са собом почели на Екватору да заостају по два минута". (Руски часопис, „Знање-снага").

Ришеово тврђење да су часовници с клатном заостајали на Екватору стварно је изазвало чуђење и неодобравање француских академика, мада је оно било сасвим тачно. Часовници су заостајали због тога што Земља нема облик правилне лопте и њен радијус је на Екватору најдужи, а тиме и сила теже мања но у Паризу што је утицало на клаћење клатна. У чланку је све то лепо и опширно објашњено. Само није нам објашњено како се град Кајена из Јужне Америке преселио у — Африку.

„Батискаф ће се спуштати у дубину без људи. Њиме ће се управљати с матичног брода помоћу радија. Кад апарат до-

стигне дубину од 4.000 метара, манометри ће искључити електромагнете који држе баласт од комада олова. Олакшани батискаф испловиће на површину". (Француски лист „Монд").

Олово може веома добро да послужи као баласт, али... све до ове вести у „Монду" нико на свету није чуо да се оно може привлачити магнетом или електромагнетом.

*

„По мишљењу неких научника једном васионском броду који би се кретао брзином од 40 километара на час било би потребно 10 часова да стигне до Месеца, 58 дана до Марса, а 43 дана до Венере". („Политикин забавник").

Васионски брод који би се кретао брзином од 40 километара на час стигао би за десет часова на Месец... само у случају кад би Месец био удаљен од Земље отприлике онолико колико је Загреб удаљен од Београда.

Текст је требало да гласи:

„Васионском броду који би се кретао брзином од 40.000 километара на час било би потребно 10 часова да стигне до Месеца, 58 дана до Марса и 43 дана до Венере".

Средња удаљеност Месеца

од Земље износи 384.000 километара; најмања 363.300, а највећа 405.500 километара. Стручњаци који су израчунавали време које би било потребно једном васионском броду чија је брзина 40.000 километара на сат, узели су растојање које је нешто мање од Марсовог највећег удаљења од наше планете.

*

„Произведена је џепна атомска батерија, која производи 120 мегавата..." („Политикин забавник").

Очигледно је да су замењени префикси: „мега" и „мили".

Наиме, требало је да стоји 120 миливата. Да је првобитни текст тачан (то јест 120 мегавата), таква џепна батерија била би јака као отприлике електрана у Костолцу! Начињена је грешка само за сто милиона пута.

Грешке признајемо (не правдамо се!) и — исправљамо.

КАФА

у слици и речи

Кафу сваки дан пијемо, али о њој све не знамо. Истина, у нашем листу објавили смо подоста о њеној историји, али још има много занимљивих ствари у „животу" овог веома важног артикла на светском тржишту. У повест кафе уплетене су често црне судбине многих људи, а профитерска тежње појединаца, које су многим породицама загорчале живот, стални су пратилац овог артикла на свим његовим светским путевима.

МОЋ И ЗНАЧАЈ БРАЗИЛИЈЕ ЧИНИ МАЛА ЦРВЕНА БОБИЦА СА ДВЕ ЗЕЛЕНЕ КОШЧИЦЕ: ПЛОД ГРМА КАФЕ. ОДМАХ ПОСЛЕ БРАЊА ПЛОДОВИ СЕ ЧИСТЕ ОД ПРАШИНЕ НА ПРИМИТИВАН НАЧИН — РУКАМА

Странци су створили богатство Јужне Америке. И грм кафе је „странац": донет је из Етиопије. Овај зимзелени грм личи на мало дрво трешње. Цвет му је бео и мирисав, а плод као црвена трешња садржи два зрна кафе. Пет година потребно је биљци да донесе плод, али за то време се људи боре да јој обезбеде доста влаге и заштите је од разних инсеката-штеточина. Затим биљка доноси 30 година лепу корист. Сваки грм даје 0,50 до 2,50 килограма бобица. Претпоследња станица у обради кафе на њеном путу до тржишта налази се у бетонском каналу где се она пречишћава. После се колицима преноси у одељења за сушење. Из сасушених плодова се ваде зрна кафе која пролазе кроз завршну фазу — дефинитивно чишћење, тек тада је кафа спремна за транспорт.

ЦРНИ РАДНИЦИ ЗА ЦРНУ КАФУ! ОБОЈЕНО СТАНОВНИШТВО БРАЗИЛИЈЕ ПРЕТЕЖНО ЈЕ ЗАПОСЛЕНО НА НЕПРЕГЛЕДНИМ ПЛАНТАЖАМА КАФЕ, КОЈЕ СЕ НАЛАЗЕ У ПРОВИНЦИЈАМА: РИО ДЕ ЖАНЕИРА, САО ПАОЛА И ДРУГИХ. „БЕРАЧИ" СУ, КАО И САМА БИЉКА КАФЕ, „УВОЗНА РОБА": ОНИ СУ ПОТОМЦИ АФРИЧКИХ ЦРНАЦА РОБОВА (ГОРЊА И СЛИКА СА СТРАНЕ)

ПОШТО СЕ ПЛОДОВИ ОЧИСТЕ ОД ГРАНЧИЦА И ЛИШЋА СПРЕТНИМ РЕШЕТАЊЕМ, БОБИЦЕ СЕ ПРЕНОСЕ У ВРЕЋАМА ДО ПОСТРОЈЕЊА ЗА ПРАЊЕ И ЧИШЋЕЊЕ (ДОЊА СЛИКА)

Бразилија, земља кафе, производи годишње за време добрих берби, око милион тона.

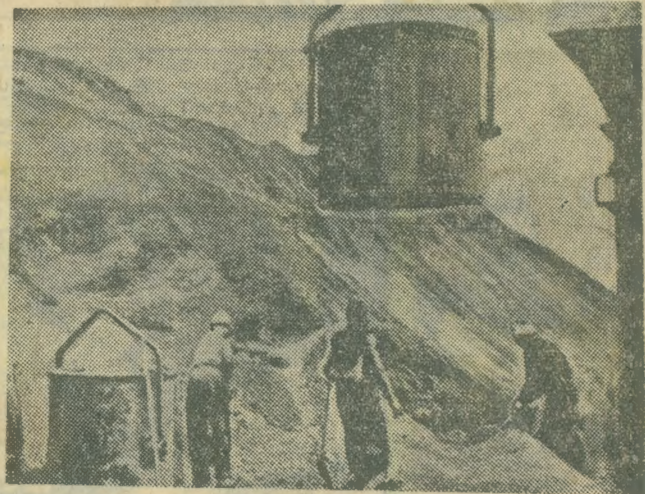
Срце јужноамеричке трговине кафом бије — у Сао Паолу. Одавде, преко извозне луке Сантос и других, полазе путеви трговине преко мора

НА ОГРОМНИМ БЕТОНСКИМ ПОВРШИНАМА, КОЈЕ НЕКАД ДОСТИЖУ ВЕЛИЧИНУ АЕРОДРОМА, СУШЕ СЕ ОПРАНЕ БОБИЦЕ КАФЕ НА СУНЦУ И ВАЗДУХУ И СТАЛНО ОКРЕЋУ ДРВЕНИМ ГРАБУЉАМА

до свих земаља где се на столовима пуше шољице са црном кафом.

Црна шпекулација зеленом кафом била је јако развијена, а она никад потпуно не престаје и појављује се у већој или мањој мери. Трговина кафом, у периодима 1926—1929 и 1934—1938 године, показала је свету све негативне појаве, које су се одиграле као последица неравномерности понуде и тражње на тржишту у капиталистичком систему. У то време жетве су биле ванредне, а потражња, услед економске кризе, врло мала. Роба је лежала у магацинима. Снизити цену? Нипошто! Боље уништити вишак, а одржати исту цену! Због тога су велике количине запаљене и изгореле, док су друге служиле за ложење локомотива.

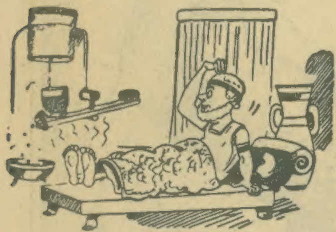
ПОМЕШАНА СА КАТРАНОМ КАФА ПОСТАЈЕ НЕУПОТРЕБЉИВА. НЕКОЛИКО МИЛИОНА ГРМОВА КАФЕ УНИШТЕНО ЈЕ ТАКОЂЕ РАДИ ПРОФИТА

НЕКАДА СУ СЕ, РАДИ ОДРЖАЊА ЦЕНЕ КАФИ ЦЕЛЕ ЖЕТВЕ БАЦАЛЕ У МОРЕ

Антички будилник

Многи стручњаци приписују проналазак будилника филозофу Платону (427—347 пре наше ере). Још у 7 веку пре наше ере знало се за водене часовнике. Од једног таквог воденог часовника Платон је начинио први будилник. Наиме, испод њега је поставио

једну даску — клацкалицу. На једном крају даске налазио се терет, а на другој посуда у коју су лагано падале капи воде из воденог часовника и, поред ње, неколико каменчића. Кад би у посуду, за тачно одређено време, накапало толико воде да њена тежина поремети равнотежу даске-клацкалице, даска би се тим крајем спустила, а каменчићи с ње пали би у један метални котао и тај шум би будио спавача.

Џиновски инсект

Вилин коњиц који је живео у геолошком периоду терцијару био је прави џин према

свом нежном данашњем потомку. Распон његових крила износио је 70 сантиметара.

»Мачја вага«

У јужним немачким покрајинама владао је у 14 веку обичај да сваки гост кад дође у какву крчму своју кесу с новцем пружи крчмару да овај одмери њену тежину. Према овоме крчмар је оцењивао

платежне способности свог госта и тек тада му давао да једе. Године 1352 у граду Недлингу био је осуђен неки глумац Јаспер зато што је своју кесу „у преварантске сврхе напунио камењем". Ово одмеравање тежине кесе с новцем звало се „мачја вага".

Врапци у рудницима

Ниједан рудник угља у Кини не може се замислити без — врабаца. Али, у руднике не „силазе" обични, већ риђи врапци који се од оних нама познатих разликују бојом свог перја и чистим, звонким гласом. Та мала птица необично је осетљива према рудничком гасу и чим се његова количина у ваздуху повећа њено „понашање" се измени. Већ при незнатној концентрацији гаса, коју рудари уопште не могу да осете, риђи врабац губи свест и пада на земљу као мртав. То је најсигурнији знак да рудари треба да предузму одговарајуће мере.

Рудници угља који се налазе у покрајинама где нема риђих врабаца, купују своје мале крилате помагаче на познатој „птичјој пијаци" у Тјенцину.

»Атомске« играчке

На међународном такмичењу за проналазаштво, одржаном крајем протекле године у Паризу, сребрну медаљу за играчке добила је једна забавна и у исто време корисна играчка. Она се састоји од две коцке са чашом од пластичне масе и табле на којој су нацртане „препреке". Преко њих су исписани бројеви. Пре почетка, играчи ставе по једног „пешака" на полазну тачку.

Прва двојица који стигну на циљ „добију" рудник урана односно атомски акцелератор. Табла је тако начињена да деца у току игре, која траје готово цео сат, могу да науче основне принципе нуклеарне науке. Изум је од велике користи и употребљава се у неким земљама као помоћно учило у средњим школама.

»Три сестре«

На прибрежним подводним стенама кинеског острва Хајнан живе три врсте корала којима су домороци дали заједничке име „три сестре".

Прва сестра је — „морска јела". Она веома личи на своју шумску имењакињу. Мека и крта у води, морска јела, кад се извуче на површину, постаје тврда као да је исклесана од тамнозеленог камена.

Друга сестра је „морска врба". Гњурци и рибари се чувају да је у води не додирну, јер пече као коприва. На ваздуху, међутим, она губи ту своју особину, добија плавкастоцрну боју и одаје лак, пријатан мирис који потсећа на сандалово дрво.

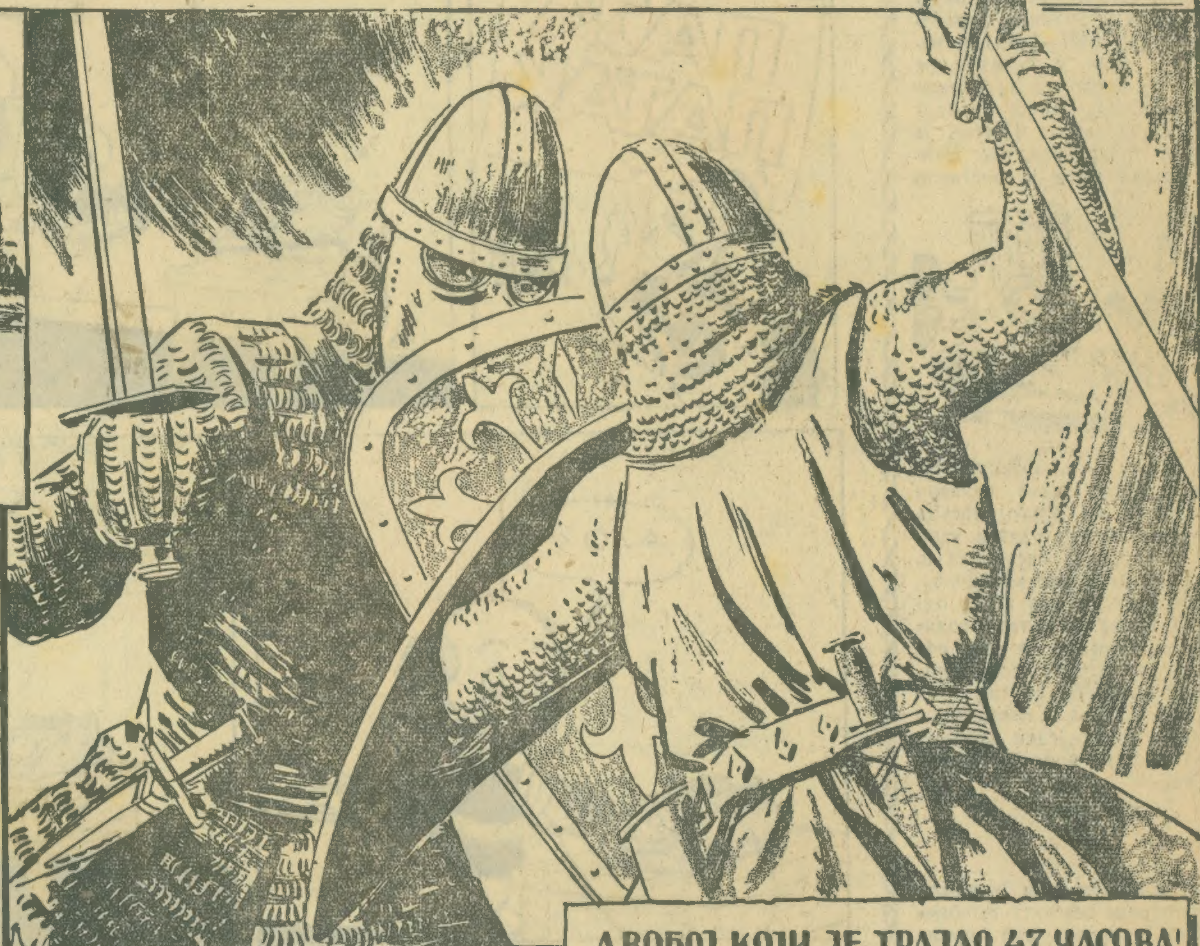
Трећу сестру називају „морским цветићем". Она може да личи на божур, ружу, као и на друге крупније цветове. Најчешће је овај корал бео, али се могу наћи и црвени, зелени и жути примерци.

Сви ови корали прилично су ретки и због тога су на великој цени.

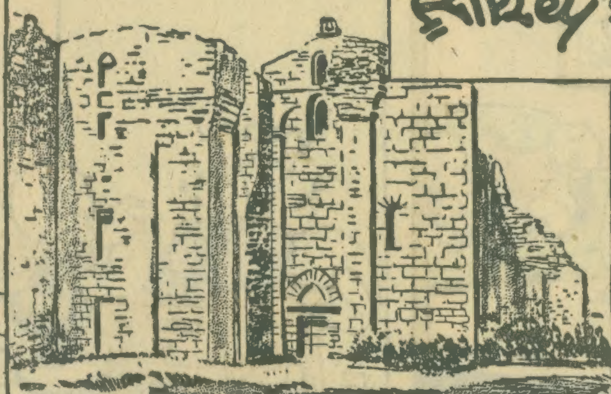

Змајево дрво

Велико змајево дрво и сада расте у једном месту на Канарским Острвима, старо је преко 400 година. Црвена смола, која се добија с дрвећа ове врсте, употребљавана је у медицинске сврхе још пре наше ере, а помиње је и Плиније у својој „Природној историји" у I веку. Према недавним открићима на Канарским Острвима, црвена смола је раније употребљавана за балсамовање мртваца.

НЕОБИЧНО ЗАНИМАЊЕ

У Америци постоји необично занимање: фирмописци небеских реклама. Устварн то су вешти пилоти који помоћу гасова исписују по небу рекламне натписе. За овај посао је потребна вештина правог акробате. У свом авиону они имају и „боје" — 100 килограма хемикалија које производе бела гасовита слова јер се она најбоље разазнају на плаветнилу неба. Вршени су опити и са другим бојама — зеленом, црвеном и наранџастом, али ефекат није био ни близу онакав као са белим словима.

„Писање" по небу је веома тешко. Рекламни текстови морају да буду сасвим кратки, а чак и у дане без ветра они остају „написани" најдуже пола сата. Иначе, њихов век трајања је обично свега пет минута. Пилот мора прву црту да повуче према северу ако је сунце на југу, иначе би читаоцима са земље слова блештала тако да не би могли да их читају. Друго, потребна је брзина, пошто су нека слова дуга ни више ни мање него 25 километара. Најпогодније је писати на три до четири километра висине јер су тамо ветрови равномернији.

Читаоцима са земље изгледа да су слова написана окомито, иако леже водоравно. Највећа је мука када пилот погреши слово а не може да га избрише, већ га само прецрта. За овакве „грешке" предузеће за рекламу мора наручиоцима да плати отштету од 500 до 1000 долара. Понекад „фирмописац" намерно погреши да би више привукао пажњу гледалаца и тако ефекат био већи.

КЛУПЕ ОД СТАРИХ ЛАЂА

Међу своје најважније артикле једна фирма у САД убраја клупе за паркове, челик, обојене метале, бродске стројеве и другу бродску опрему. Овако широк асортиман артикала нуде старе лађе од којих се ништа не баца. Челик купује ливница, обојени метали иду у топионицу, металне цеви и други делови користе се за изградњу нових бродова. Од дрвених делова старих бродова праве се клупе за паркове, јер је дрво специјално припремљено и јако отпорно према невремену. Овакве клупе се не налазе само у градским парковима већ и у британском Парламенту, краљевском парку и на многим универзитетима.

МИНИЈАТУРНИ ТЕЛЕВИЗОРИ

На изложби радија и телевизије, одржаној у Паризу, био је поред осталог изложен телевизор у облику женске торбице. Овако мали телевизор ради помоћу електричне енергије градске мреже а може и на батерије. Зато је згодан за излете. Звук му је одличан а слике су оштре и јасне, једино су сасвим мале.

ЧУДАН ЛОВ

Готово у свим морима света, нарочито око многобројних полинежанских острва у Тихом Океану, живе у великом броју крвожедне мурине. Ова риба вијугавог тела, која личи на јегуљу, има сабласну главу чија се уста без престанка отварају и затварају, због чега изгледа још страшнија. Њен ујед често усмрти жртву, јер мурина у својим непцима има орган за производњу отрова, као и змија.

Крвожедност ове рибе-змије била је позната још од најстаријих времена. Римљани су робове који би теже скривили бацали у базен с муринама.

Веома је интересантно како се урођеници са Тихитија бране од ових опасних риба. Сви острвљани баве се ловом на бисере, па се, за време претраживања морског дна, често сусрећу с муринама. Зато, пре но што сиђе под воду, ловац омота око леве руке неколико великих палминих листова, чврстих и жилавих. Кад ловац почне да скупља шкољке између стена, наиђе обично и мурина, и одмах се устремљује на испружену руку. У омотач од лишћа забија дубоко своја два велика кукаста зуба. Али, тада је заробљена! Отимајући се бесно, мурина покушава да ишчупа зубе из ловчевог лиснатог штита, но без успеха.

Тада ловац излази на површину, с пленом који се отима последњим трзајима.

ЛОВАЦ НА БИСЕРЕ, НАОРУЖАН КРАТКИМ НОЖЕМ И С ЛЕВОМ РУКОМ ОВАВИЈЕНОМ ПАЛМОВИМ ЛИШЋЕМ, СИЛАЗИ У ДУБИНУ. ЗАХВАЉУЈУЋИ СТАЛНОЈ ВЕЖБИ, ОН ЈЕ У СТАЊУ ДА ДУГО ИЗДРЖИ ПОД ВОДОМ.

МУРИНЕ ЖИВЕ СКРИВЕНЕ МЕЂУ СТЕЊЕМ, У СТАЛНОЈ ЗАСЕДИ. СПРЕМНЕ ДА ЗГРАБЕ МУЊЕВИТОМ БРЗИНОМ МАЛЕ МЕКУШЦЕ И ЉУСКАРЕ ЧИМ ЈОЈ СЕ ПРИБЛИЖЕ. ПОШТО СЕ НЕ ПЛАШИ ЧОВЕКА, ОНА ХРАБРО ЈУРИША НА ЊЕГА.

СА МУРИНОМ КОЈА СЕ БЕСНО ОТИМА КАКО ВИ ИШЧУПАЛА ЗУБЕ ИЗ ПАЛМОВОГ ЛИШЋА ЛОВАЦ ИЗЛАЗИ НА ПОВРШИНУ.

МЕСТО ЗЕМЉОТРЕСА

У прошлом столећу место Велингтон на Новом Зеланду доживело је 14 страшних земљотреса. За последњих 30 година 97 отсто свих земљотреса на острву догодило се у Велингтону. Прошле године су сеизмографи забележили 1110 потреса који су трајали од 1 до 30 секунди. У граду су осетили само 18 ових потреса, па је руководилац сеизмографског завода изјавио да је година била мирна.

Опасности које вребају становнике Велингтона услед земљотреса и других потреса су велике. У последњих осам великих земљотреса страдала су 284 човека. Једне године је ниво воде услед три јака земљотреса подигнут за читаво пола метра. Зато није никакво чудо што напаћени становници Велингтона живе у сталном страху од њега.

Геолози су израчунали да се сваких 40 година догоди по један катастрофалан потрес. Али они се обично сматрају као нешто без чега се не може. Због тога у граду постоји и посебна служба снабдевена булдожерима за рашчишћавање улица. За три минута, по потреби, служба за спасавање је на угроженом месту.

И архитекти имају муке — треба да воде рачуна и они о потресима. Обично зато граде куће у подножју брежуљака, где су опасности мање. Када је године 1942 тешко настрадало суседно место, у граду су уклоњени сви украси на зградама, балкони и слично. Тада је и биста генерала, по коме град носи име, тешка 30 тона, смештена у магацин. Нове зграде које се сада зидају немају никаквих украса, а високе су само четири спрата јер прописи ретко допуштају зидање виших.

У случају опасности брзо се мобилише полиција, ватрогасци и друге службе па чак и војска, јер постоји посебан одбор коме су сви подређени. У граду има и 28 станица прве помоћи.

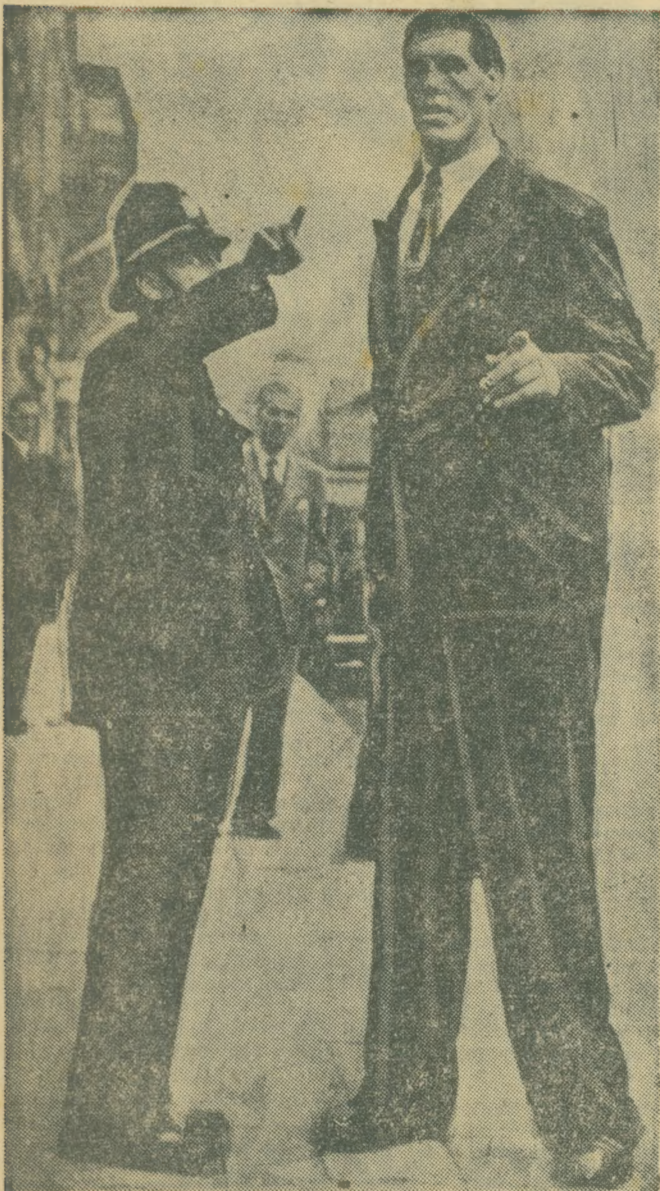
ПРВИ ПУТ...

Недавно су у Аргентини први пут успели да изврше операцију аорте код младе девојке која је од сужавања овог крвног суда боловала пуних осам година. Пре операције било је мало изгледа да ће остати жива. Шведски стручњак професор Кларенс Крафорд, који се налазио у Аргентини са групом шведских медицинских стручњака предузео је овај подухват. Читаву ову операцију, од почетка до краја, преносила је аргентинска телевизија.

МУКЕ ПОШТАРА

У Сједињеним Државама је само у прошлој години било 24 милиона писама, пакета и других пошиљки без правилне адресе. Америчке поште су морале да повећају број уреда где службеници на сваки начин гледају да пронађу лица којима су ове пошиљке упућене.

ВЕЛИЧИНА И БЕДА ЏИНОВА

ТЕД ЕВАНС ИМА 30 ГОДИНА И ЈОШ РАСТЕ. ВИСОК ЈЕ 2,83 МЕТРА

Људи џиновска раста, у прошлости нису имали пријатан живот. Медицина није могла да помогне њиховом оријашком али ломном организму и пошто би неколико година претстављали сензацију по вашарима рано су завршавали живот у беди, прогоњени анатомима жељним да им се после њихове смрти дочепају леша.

Трговина смрћу

Костур највишег човека XVIII века у музеју Краљевског колеџа британских хирурга сведочи о трагедији таквих несрећника. Тај људски колос је био ирског порекла. Звао се Чарлс Берн и приказиван је по Лондону од 1780 до 1783 године. У двадесетој години је био висок 2,40 метра, а када је 1783 године умро имао је 2,53. Зарадио је доста новца али га је крађа његове уштеђевине од 800 ливри тешко погодила да је пресвиснуо од туге. Последње дане му је још загорчао и славни анатом В. Хантер понудивши му накнаду у износу покрадене уштеђевине ако му завешта свој костур. Несрећни Берн је одлучно одбио ову трговину смрћу и сав новац који му је преостао дао је рибарима да би његов леш бацили у море. Све је то било узалуд јер је Хантер ипак на крају дошао до жељеног објекта и за њега платио 500 ливри.

Немачки краљ Фридрих Виљем I регрутовао је за своју личну гарду на двору у Потсдаму чету правих џинова. Сви су они морали да буду високи преко 195 сантиметара. Како се у Немачкој није могао наћи довољан број таквих људи они су милом или силом регрутовани по целој Европи. Тако су његови људи у Тиролу просто отели опата Бастијанија и начинили га краљевим гренадиром против његове воље а то се исто десило и Пијемонтезу Пуцијанију као и једном Енглезу високом преко два метра који је доживео сто година и био познат као „најлепши човек у Берлину".

Професор граматике на Фридриховом двору Диоден Тјебо прича како је краљ наредио једном свом официру да по сваку цену нађе високу и лепу девојку која би се удала за највишег гренадира. Када је срео једног дана на улици здраву, високу девојку дао јој је писамце замоливши је да га однесе у двор где је требало да буде силом задржана и удата за капетана краљеве џиновске гарде. Када се официр задовољан избором и обављеним послом после једног сата вратио у двор био је запрепашћен. Поред капетана угледао је једну старицу. Девојка је имала хитна посла па је замолила старицу да однесе писмо у двор. Тако се она упркос жестоком противљењу нашла пред олтаром и после није остало ништа друго него да се обави развод.

Данас наука прави разлику између људи огромног раста који су сразмерно грађени и снажни и чији стас ретко премаша висину од 210 сантиметара и џинова код којих висина претставља ненормалност. Таква аномалија се зове акромегалија. Није урођена, а њене секундарне последице су хипертрофија руку и ногу, претерано велики нос, уши, очне аркаде, језик и глава. Акромагали могу достићи висину од два и по до три метра. Њихово обољење је проузроковано поремећајем функција хипофизе, жлезде иза и изнад фаринкса која лучи хормоне рашћења. Науци до данас није пошло за руком да открије тајну овог поремећаја нити да заустави раст акромегала.

Потпуно нормалним сматра се раст до два метра. Статистике говоре да се на 10.000 људи нормалног раста нађе један виши од два метра, а на 5.000 један виши од 1,90. У Француској је само један човек на 7.000 људи виши од 1,90 а у Енглеској три човека на хиљаду премашају ту висину. Највећи акромегал на свету је Тед Еванс, становник Лондона, који достиже висину од 2,83 метра. Њему недостаје још три сантиметра да достигне висину Руса Махнова, највећег човека свих времена. За разлику од осталих џинова који су несрећни због свог високог раста јер им ствара многе тешкоће у животу и проузрокује непрестану исцрпеност, ломност и анемију, Еванс чини све да се његово рашћење настави. Највећа му је жеља да достигне висину од три метра јер ће му у том случају британска осигуравајућа друштва исплатити преко 10 милиона динара на име осигурања. Нама то може изгледати чудно али за Енглезе је то уобичајена појава пошто њихова осигуравајућа друштва закључују свакојврсне уговоре на основу извештаја и прогноза њихових стручњака. Осигураће чак и оперу против апсурдности као што је та да један мутав човек буде ангажован за певача.

КАТЈА ВАН ДАЈК: ВИСОКА 2,60 МЕТРА И ТЕШКА 200 КИЛОГРАМА

Највиша жена на свету

Највиша жена на свету је Катја ван Дајк која живи у САД и чији раст достиже 2,60 метра, а њена тежина 200 килограма. Свој долазак у хотел увек мора унапред да најави јер за њу не постоји постеља — треба да се спреми од два или три кревета један. Амерички џин Макс Палмер који је висок 2,45 метра зграбнуо је велике паре јер у Холивуду игра све улоге џинова. Сличан је случај и са француским џином Атласом од 2,35 метра, који се појављује у филмовима, на позорницама и у варијететима. Највиши спортиста је совјетски кошаркаш Васили Актајев и према њему су бивши светски првак у боксу Примо Карнера (2,09 метра) и највиши по шаркаш црначке екипе Харлема Валтер Дјукс (2,12) прави кепеци.

Занимљив је случај црначког студента Вилта Чемберлена високог 2,18 метра који је по завршетку гимназије у Филаделфији добио многе понуде. Сви су желели да га високим хонорарима привуку у редове њихових универзитетских кошаркашких тимова. Најзад се приволео универзитету у Канзасу. Данас Вилт има 22 године, потписао је ангажман за Харлем и примио је за професионалну трговину 32 милиона динара!

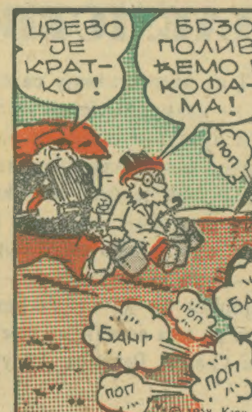

Верни голубови

У Оделиу, француском градићу на источним Пиринејима, живео је један страстан одгајивач голубова. Неговао је предано своје крилате љубимце, бринуо се о њима и силно уживао у њиховим акробацијама у ваздуху. За узврат његови су га голубови волели и то показивали на свој начин: нису га се плашили, слетали су му на раме или руку, седали на главу, послушно се враћали на његов позив. Али, злосрећни голубар изненадно тешко оболи.

Више од месец дана пред смрт није смео да се одвоји од постеље, па није ни могао да се брине о својим голубовима и да их пушта да полете. После његове смрти, ожалошћена удовица није се још читав месец ни сетила њих. Тако, веома дуго нису летели. Један стари слуга само их је хранио.

А кад је једног дана домаћица најзад отворила голубарник, нашла је старе голубове, али и нову генерацију, која се у међувремену излегла.

Чим су се вратанца отворила, неколико старих голубова је прхнуло напоље и без колебања полетело право ка — гробљу! Непогрешивши, ни један, голубови су слетели право на гроб свога господара!

Од тога дана сваког јутра и вечери ово се понављало.

ПРИРОДА...

...КАО ВАЈАР

Многи су уметници створили велика дела одушевљавајући се природом. Али, неки пут нам изгледа као да и природа жели да ствара скулптуре. Зар вас ове „фигуре" нађене у шуми не потсећају на облике које је и човек могао да створи?

ХОЋЕ ПЛЕМСТВО

Докони богаташи у САД не задовољавају се само гомилама новчаница већ желе и — племство. Један милионер сазвао је друштво слично себи и на том скупу се разговарало о начину да и лица, која нису наследила племићку титулу, могу ипак да је стекну. Закључак је био следећи: титуле барона, грофа и херцога могу да добију само они који поседују одређен број уметничких слика. Тако би барон морао да има 10 слика у вредности — а то је најважније — 1,200.000 шилинга, грофова збирка морала би да вреди пет милиона шилинга, а херцог би требало да има сопствену уметничку галерију и у њој бар по једног Сезана, Реноара, Тулуз-Лотрека, Манеа и Гогена.

БРОДОВИ КОЈИ НИКАД НИСУ СТИГЛИ

Један од најпознатијих бродолома на Пацифику је бесумње нестанак великог брода „Перуз", чије две фрегате „Астролаба" и „Бусола" нису никад стигле у своју луку.

Поред овог бродолома има и других који су такође остали потпуно необјашњени.

Нарцис и урођеници

Енглески брод „Џон Бел" укотвио се 11 априла 1875 године испред рта Флатери, на североистоку Аустралије, и капетан Вилсон је сишао да понуди свој еспап. Урођеници су убрзо почели да се окупљају и капетан је устукнуо од изненађења пред једним од њих... И поред утетовираних шара које су покривале његово наго тело, није било сумње да је то био један белац!

„Ово је сигурно неки бивши морнар који хоће да ме надмудри! — помисли у себи капетан... Чекај мало, доскочићу ти!"

И он га ослови на енглеском. Човек се само осмехивао не разумевајући.

— Зашто свима дајете поклоне а само њему не? — упита поглавица на свом језику.

— Нека пође на брод! — одговори Вилсон. Имам нешто лепо за њега.

Уз одобрење поглавице човек пође за Енглезима. Вилсон га продрмуса:

— Сада си у безбедности. Можеш говорити. Да ли си њихов заробљеник?

Човек није одговарао на постављена питања. По знацима које је показивао, закључило би се да га је повратак на копно једино интересовао.

Упркос његовом противљењу, задржаше га и брод крену. Требало је вратити овог белца цивилизацији! Није знао ни да се обуче, да једе, ни да пише.

Али постепено је почело да му се враћа памћење. Обратио се својим новим друговима са неколико речи и они разумедоше да је Француз. Нажалост, ниједна особа није говорила француски на броду „Џон Бел".

У пристаништу Сиднеја, одведоше га међу Французе који су живели у граду, и вео који је покривао његове успомене поче да се диже. „Дивљак" исприча да се зове Нарцис Полетје и да је претрпео бродолом на „Сент Полу" једном броду из Нанта.

„Сент Пол"? Седамнаест година раније брод са три катарке потонуо је недалеко од Соломонских Острва. У то доба Нарцис је морао бити млад? Бесумње, био је тек морнарски почетник.

Охрабрен, он је с тешком муком, једног дана, исписао прво писмо својим родитељима које је почињало овако:

„Драги тата и бако, ја нисам мртав, ја сам жив!"

Убрзо се укрцао за Француску где је требало поново да постане цивилизовани грађанин као и сви његови земљаци!

У међувремену, испричао је своју повест која се показала тачном. Када се „Сент Пол" насукао и потонуо, преживели бродоломници су у једном великом чамцу лутали од острва до острва. У тренутку када су хтели да напусте једно од њих, насељено Меланежанима, морнари су узалуд тражили Нарциса и на крају кренули без њега. А он је у једној хладовини, мртав од умора, заспао. Када се пробудио поред једне блатњаве баре, угледао је око себе чудна лица — урођенике. Избезумљен, веровао је да ће га убити јер је знао за неке такве случајеве. Онда му је синула идеја да им понуди неки поклон. Али једина ствар коју им је могао дати била је његова плехана чаша.

Тако је отпочело чудно пријатељство, у почетку мало натегнуто, али доцније чак и присно. Урођеници су прихватили Нарциса. И веома га заволели тако да, чим би се на хоризонту појавила нека лађа, нису му дозвољавали ни да се приближи обали из страха да се не врати својима.

Једна повест о пиратима

„Сент Пол" није био једини брод који је на тајанствен начин нестао у водама Пацифика. „Азијатски принц", трговачки брод, који је двадесетих година овог века пловио под британском заставом, узео је правац за Јапан. Лађа није никада доспела у луку Јокахаме. Неки бродови на пучини примили су знак С.О.С. који је по свему судећи био упућен од стране „Британског хусара". И онда више ништа. Али „Британски хусар" није уопште био у опасности него само „Азијатски принц"... Касније су направљена поређења. Ознаке су се разликовале. Зашто није поновљен позив. Тада би се бар сазнало коме је уствари требало помоћи.

Питање је остало без одговора. Сазнало се само да се група од 26 Кинеза, враћајући се у Јапан, била укрцала на трговачки брод. Ко су били ови Кинези? Очевидно, пирати, — одговара један од чланова истражне комисије. Они су бесумње на пучини напали посаду.

Неколико година касније, ишчезао је „Копенхаг", данска једрилица, можда једна од најлепших које су пловиле морима! У сваком случају, највећа на свету, са пет катарки.

Једрилица је била резервисана само за данске ученике који су се припремали за поморске официре. Из Рио дел Плате „Копенхаг" је испловио 14 децембра 1928 године. Требало је да стигне у Мелбурн у Аустралији, али уместо обавештења о његовом приспећу, дошла је тужна вест у Данску. Изгубљен је траг „Копенхагу". Ништа се о њему није знало. Тражења су била напорна али и безуспешна.

То је несхватљиво усред XX века, поготову што је брод био снабдевен радиостаницом и помоћним моторима.

Велике тајне Пацифика нису нашле објашњења ни у наше време као ни раније.

ЦРТИЦЕ ИЗ ЖИВОТА

ИЗМЕЂУ ДВА РОМАНА

Француски књижевник Едмонд Гонкур потиштено је једном корачао улицама Париза. Успут срете једног свог колегу и сручи му сав свој јад.

— Малочас сам био код Жорж Сандове која ме је, нажалост, већ после једног часа отпремила из своје куће.

Колега га је радознало погледао а Гонкур настави:

— Кад сам дошао негде око пет часова, она је таман завршила један свој роман и била је у изврсном расположењу. У шест часова наједном ју је обузео немир и најзад ме је замолила да је оставим саму.

— Због чега, забога? — заинтересовано запита колега.

— Зато што је хтела да почне нови роман, — одговори Гонкур.

САРОЈАН НА ПУСТОМ ОСТРВУ

И Вилијему Саројану, као и многим другим истакнутим личностима, поставили су једном питање: „Које бисте три књиге понели са собом кад бисте били приморани да сасвим сами годинама живите на каквом усамљеном острву?"

Саројан је без размишљања одговорио:

— Једну књигу о томе како се праве чамци, једну о навигацији и једну о једрењу!

И ОД НАЈСТРАШНИЈЕГ ИМА СТРАШНИЈЕ

У једној од својих књига написао је Франсоа Моријак да на свету нема ничег горег од француског купеа друге класе у лето.

Једног дана добио је писмо од директора француских железница у коме је стајало:

„... Смем ли, веома уважени господине Моријак, да вам скренем пажњу да је ово ваше тврђење заблуда? Наиме, постоји нешто горе од купеа друге класе у лето, а то је купе треће класе у исто годишње доба".

БАЈРОН У ГОРЊЕМ ДОМУ

Лорд Бајрон је веома ретко држао говоре у Горњем дому чији је члан био, али кад би узео реч говорио би дуго и ватрено.

После једног таквог случаја излетео је блиставих очију на улицу и пријатељу кога је срео довикнуо је још из далека:

— Данас сам у најбољем стилу говорио против новог законског предлога.

Познаник је, заинтересован, запитао о каквом се законском предлогу радило. Тада је Бајрон, мало сметен, морао да призна:

—Глупост, то сам већ потпуно заборавио.

МАРИЈА МИХАИЛОВИЋ — ЖАРКО ЦВЕЈИЋ:

„ДАР НИЈЕ ДОВОЉАН...”

Прва српска виолинисткиња Марија Михаиловић, и творац многих великих улога у нашој опери Жарко Цвејић, недавно су награђени за животно дело. Како гледају на свој пређени пут кад се осврну с врха сјајне каријере на коме се данас налазе? Шта их је привукло позиву? Чему благодаре за успех? Каква је њихова порука младима? — питања су која смо им поставили и ево шта су одговорили.

Уметност је вечито учење, — каже Марија Михаиловић. — Док сам била ученица, концерт за виолину и оркестар Бетовена, Чајковског, Брамса или било чији, спремала сам за месец дана. Данас, за сваки од њих потребно ми је три месеца нових студија, јер живот доноси нова сазнања која гоне на тражења дубљих музичких истина. Сматрам да је најважније продирање у стил доба. Зато прибирам податке и читам о композитору, да сазнам како је стварао. Са својим штимом увек обрађујем целу оркестарску партитуру, јер је такође важно да солиста зна кад који инструмент ступа с њим у разговор, шта има да му каже и како му саопштава.

Марија Михаиловић је рођена у Крушевцу, у лекарској породици. Њен отац, сељаче из оближњег села Бивоља, припадао је првој српској интелигенцији за коју се у оно време с правом говорило да је „изишла из опанка”. Сиромашан, служио је по Београду и сам се издржавао до краја студија у иностранству.

— Захваљујући очевом разумевању и мајчиној великој љубави према музици, коју је примила од својих, у Русији, ми деца смо кроз музику ушли у живот и у богати свет уметничких снова. Слушајући маму, старију сестру и брата како свирају на клавиру и виолончелу, често сам као дете плакала све док ми у седмој години нису купили виолину. Најближа човечјем гласу, осећајна и треперава, она је до данас остала моја велика љубав.

Та мала Крушевљанка, која уочи Првог светског рата осећа неутољиву глад за „краљицом свих инструмената” касније ће као уметник обићи петнаест земаља Европе. Са чврсто приљубљеном виолином између леве кључне кости и браде, пронеће име наше државе преко подијума Грчке, Чехословачке, Русије, Немачке, Белгије, Француске...

— Како се припремате за извођење? — запитали смо је. — Како остварујете један виолински концерт?

— Спремање концерта слично је зидању зграде, — каже она. — Прво се постави основа. Композиција се пређе лагано да се тек види шта је композитор хтео њоме да каже. Затим се дели на главне и споредне теме; теме се деле на периоде, које се посебно усавршавају а нарочито се увежбавају тешки пасажи. Једном приликом вајар Палавичини је рекао да између њиховог и нашег посла има доста сличности. Огромну, безобличну масу упорно тешемо све док се не постигне савршен облик.

У стану Марије Михаиловић има доста уметничких дела. Платнима Зоре Петровић, Пеђе, Лубарде, Добровића и Бешевића као да је тесно на препуним зидовима. Али, најзначајније уметничко дело у овој кући лежи са стране, на малом столу. То је стара италијанска виолина из 1749, израђена руком мајстора Гваданинија.

На клавиру три урамљена портрета са потписима: Прокофјева, Албера Русела и Шимановског.

— Русел и Шимановски били су не само композитори већ и одлични пијанисти, — објашњава уметница. — Имала сам част да заједно с њима изводим њихова дела.

До признања које јој је недавно дато Марија Михаиловић је дошла педагошким радом, као професор Музичке академије, и као извођач. На концерте је излазила безброј пута. У свом репертоару, поред осталог, има близу четрдесет концерата и преко 60 соната за виолину и клавир које изводи са сестром Олгом. Свирала је са оркестрима који су били вођени диригентском палицом домаћих и страних шефова међу којима су Рус Амфитеатров, Бразилијанац Кастро и Енглез Велдон. Две највеће иностране почасти учињене су јој кад је изабрана за члана жирија међународног конкурса за виолину у Пољској, који носи назив композитора Вијењавског, и Конкурса Маргарете Лонг и Жака Тибоа у Паризу.

На крају разговора поставили смо јој следеће питање:

— Каква је ваша порука младима?

Марија Михаиловић се насмешила.

— Да се стигне до светског подијума није потребан само дар, већ велика љубав према инструменту и љубав према интензивном раду. Уметност тражи много самопрегора, јер да се открију тајне музичких текстова треба чинити велике жртве. Највеће лепоте најдубље су сакривене. Да се до њих допре треба кроз цео живот изграђивати своју унутрашњу личност.

☆

— Какву бисте поруку ви дали младима? — запитали смо Жарка Цвејића, првака Београдске опере и концертног певача који се у својој 30-огодишњој каријери преко 3.000 пута појављивао пред публиком у земљи и иностранству.

— Треба се фанатично бацати на рад, тражити истину у своме позиву и открити оно што други нису постигли, — одговорио је наш одлични басиста. — Талент је само делић успеха.

Супротно Марији Михаиловић, Цвејић се није још као мали искључиво посветио својој струци. Рођен у свештеничкој породици, у селу Баноштору, у Војводини, он је тек у петнаестој години сазнао да постоји опера. У другом разреду гимназије, у Руми, почео је да учи виолину, у шестом клавир, а већ у седмом је певао на ђачкој приредби арију Валентина, из Фауста, коју је научио од оца. У Београду студира филозофију а певање учи сам. Али како?

— Пуне три године свакодневно сам одлазио једном пријатељу и сатима слушао са грамофонских плоча велике певаче, Тита Руфа, Каруза, Батистинија, а нарочито Шаљапина.

— Зашто сте то чинили?

— Од њих сам учио како се импостира глас да би се ужљебио у резонанцу. Они су ме учили како се добија пун, звучан и обиман глас.

Овај студент филозофије дебитовао је у опери 1929, али и поред свог веома широког дијапазона, студије не напушта, све док није дипломирао књижевност.

Године 1935 у Београд је дошао Шаљапин. Чувени певач је ушао у седму деценију и већ постао легендарна личност: највећи бас свих времена. Двадесетпетогодишњи Жарко требало је да пева са Шаљапином у „Борису Годунову” и у „Дон Кихоту”. Кад се појавила импозантна Шаљапинова фигура, у позоришној сали код споменика као да је свима застао дах. Диригент Предраг Милошевић одмах је дао знак за почетак пробе. Велики певач је седео скрштених руку на позорници и само слушао. Хтео је да се упозна са партнерима.

— У току двонедељних проба, које су трајале по шест и седам часова, певачи су научили нову мизансцену, какву је гост захтевао, начињене су нове кулисе и претстава је требало да добије ново рухо. Заказана је последња проба...

Тога дана, солисти, хор, оркестар, сви су били ненадмашни. Шаљапин је певао као у заносу. Био је то и његов велики дан. Али, у једном тренутку узбуђење му је савладало позоришну дисциплину. Кад је Жарко Цвејић завршио своју дугу и веома лепу „Арију у манастиру” Шаљапин је зауставио оркестар. У сјајној одори Бориса Годунова узбуђено је пришао певачу, загрлио га и пољубио.

— Млади човече, — рекао му је Фјодор Шаљапин, имаш леп глас и једнога дана постаћеш славан певач!

О том чувеном загрљају и данас се прича у нашим музичким круговима, јер такве изјаве Шаљапин није често давао.

Славни руски певач понудио је Жарку Цвејићу и Драгославу Петровићу, који је у „Борису” певао партију Шујског, да пођу са њим на велику турнеју по Европи. Нажалост, план се није остварио. Велики Шаљапин је малаксавао и 1937 умро у Паризу.

Иза Марије Михаиловић и Жарка Цвејића лежи 30 година рада али они и даље стварају као да су тек на почетку каријере.

☆

У недељу, 29 марта о.г., био је пленум Удружења музичких уметника. После пленума одржана је свечаност на којој су подељене награде и признања Удружења заслужним музичким уметницима Србије. Награде су добили Марија Михаиловић и Жарко Цвејић.

ЖАРКО ЦВЕЈИЋ
КАО КОЛИН У ОПЕРИ „БОЕМИ”

КЊИЖЕВНИКА

НЕ МОГУ СЕ ИСТОВРЕМЕНО РАДИТИ ДВЕ СТВАРИ

После једне рђаве позоришне претставе, Оскар Вајлд је дао израза свом незадовољству. Кад су га упитали због чега то своје незадовољство није изразио за време самог извођења комада, он је одговорио питањем: „Зар може човек да звижди док зева?”

БАЛЗАКОВА СТВАРНОСТ

Балзак се толико уживљавао у судбину личности из својих романа да је због њих заборављао себе и свој живот, своје живе пријатеље и познанике.

Тако је било и док је писао један од својих најлепших романа — „Евгенију Гранде”. Једног дана дошао му је у посету његов пријатељ и сарадник Сандо. Са сузама у очима стао је да прича Балзаку о својој сестри која се налазила на умору.

Балзак га је слушао потпуно отсутан духом.

— Све је то добро и лепо, драги мој Сандо. Али вратимо се стварности. За кога треба да се уда Евгенија Гранде?

СИМЕНОН И КЊИГЕ

Жорж Сименон „отац” полициског комесара Мегреа, написао је досад преко 200 романа. Једном га је један пријатељ запитао:

— Жорже, имаш ли ти још уопште времена за читање књига?

— Времена имам, али их ипак не читам, — одговори Сименон.

— А због чега?

— Овако ти стоји ствар, драги мој. Књиге су или толико лоше да ми је досадно да их читам или су, пак, толико добре да се стидим сопствених. Због тога радије уопште не читам.

ДА ИХ ЛАКШЕ РАСПРОДА

Пре тридесетак година распродао је Андре Жид већи део своје библиотеке. Том приликом нарочито интересовање купаца привукао је богат одељак његове библиотеке који је садржавао књиге с личним посветама њихових аутора. Кад се у Паризу расчуло да је Жид без икаквог зазора изложио јавној продаји и књиге с посветом писац Андре д'Реније послао му је нов примерак једне своје књиге са оваквом посветом: „Андре Жиду за његову следећу распродају”.

ШО У ПОЗОРИШТУ

У почетку своје каријере позоришног критичара Бернард Шо је показивао свој презир не само према књижевним, већ и друштвеним традицијама. Тако је у позориште најрадије долазио у старом прилично прљавом сивом оделу за улицу. Најзад га је један савесни разводник зауставио на улазу у салу:

— Господине, морате бити обучени као и сви остали посетиоци.

Шо му на то љутито показа главом на једну прилично деколтовану даму:

— Значи ли то да и ја треба да будем без кошуље?

Плажа од мозаика

Један од најлепших градова Јужне Америке је Рио де Жанеиро, чувен због „две стране своје медаље“. У његовом центру уздижу се велике, богато украшене палате, а на периферији се живи у „кућама“ направљеним од картона или лима од употребљених конзерви. Наша слика приказује обалу Риа, поплочану разнобојним мозаиком, коју запљускују таласи Атлантика

WALT DISNEY УСПАВАНА ЛЕПОТИЦА

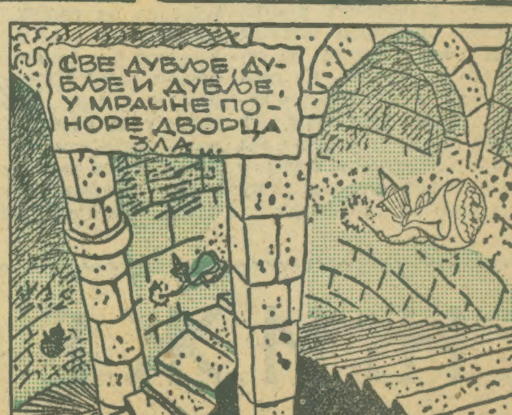

ЧУВЕНИ ИСТРАЖИВАЧ

ЧИЈИМ СУ ИМЕНОМ ПЛАШИЛИ ДЕЦУ

За Француза Дипона његови пријатељи су говорили да не спада у ред нормалних људи. Када би се пред неким од њих поменуло његово име, он би одмахнуо руком:

— Дипон, то вам је највећи нерадник. Та скитница верује да има и друкчијих, црних људи. Каже да постоје и некакве животиње високе као кућа, чији је нос дуг неколико метара. Боље је не трошити речи на њега! Да ли вам је доста кад кажем да децу плашимо њиме!

Сигурно бисте и ви поверовали тим људима и клонили се човека као што је он.

Дипон је наследио дућан од оца који му га је оставио на самрти, као најстаријој мушкој глави у кући, да помоћу њега одржи у животу мајку, петоро браће и три сестре.

— Ја нисам рођен за трговца, — говорио је Дипон, — и не желим тиме да се бавим. Трговац мора да вара, а то мени не лежи. На овом свету има и лепших ствари. Ја сам их видео. Доказаћу вам да је истина ово што причам.

Сви су му се смејали.

„Верујете ли сада?“

Године 1387, Дипон је допловио својом лађом натовареном до врха, из неке далеке земље. У његовом товару је било свега онога о чему је говорио раније.

— Верујете ли сада? — питао је земљаке. — Да ли су ова двојица људи заиста црни? Погледајте боље, имају ли црну пут? Дођите да видите благо о коме сам вам причао... Животиње као кућа нисам довезао са собом, јер сам се бојао да ми на путу не угину. Чим распродам ово што сам донео оданде ја ћу се тамо вратити. Ко жели да пође са мном нека се сада пријави. Крећем на пут првих месеци наредне године, док опремим бродове.

Како је рекао, тако је и учинио. Бродови су носили, поред товара робе, и много људи. Таласи Средоземног Мора предали су галије Атлантском Океану, и њиме је брод стигао до Либерије.

Дипон је био први Европљанин који је стао на тло ове земље, али њега нико више није тражио јер се није знало где су га однели таласи. Више од педесет година нису нађени никакви трагови који би казали штогод о њему.

Око 1442 године уз неразуђене обале Либерије приспеле су галије Португалаца. Дошљаци су од домородаца дознали да је пре њих, раније, овде био већ један бели човек. Али и он и његови људи отишли су дубоко у унутрашњост земље и одатле се нису никада више вратили.

Група Португалаца била је вична мореплловству. У своје поморске карте унели су и обале Либерије. Касније, помоћу тих планова, доспевали су овамо и остали морепловци из Холандије и Енглеске.

Убрзо су њихови интереси произвели разне неспоразуме. Холанђани су из Либерије износили слонову кост и злато, а Енглези су желели да све њено богатство користе сами. Временом Холанђани су морали да напусте поседе у овој земљи.

Преговори Јехуди Ашмуна

Неколико стотина година Енглези су сами господарили обалама Либерије.

У првих двадесет година деветнаестог века, америчко друштво за колонизацију довезло је на рт Месорадо прву групу својих црнаца. Ту су постојали сви услови за насељавање двадесетак хиљада људи. Америчке црнце-Мулате после кратког времена угледали су енглески управљачи на својим обалама. У прво време они су ту остајали само кратко време и враћали се на свој рт. По наговору Американаца, Мулати су се 1853 године у великом броју пребацили на копно и ту остали.

Американци су поставили у Либерији као свог претставника белца Јехуди Ашмуна. Требало је да он на неки начин уреди са Енглезима да Либерија постане независна република. Преговори су дуго трајали.

Ашмун је Либерију поделио на четири управне територије: Монсердо, Гранд Басра, Синон и Мириланд, које укупно захватају територију од 85.360 хиљада километара.

Од Првог до Другог светског рата Либерија је била главни ослонац Американаца на овом делу афричког континента. За то време они су одатле извозили каучук, гуму, кафу, палмино уље, слонову кост и злато.

У току Другог светског рата Либерија је била на страни савезника, а на дан 27 јануара 1944 и сама је објавила рат фашизму и, поред сировина, давала и људство.

После три месеца, 10 априла, потписала је декларацију Уједињених нација.

»ШКОДА« ИЗ 1905

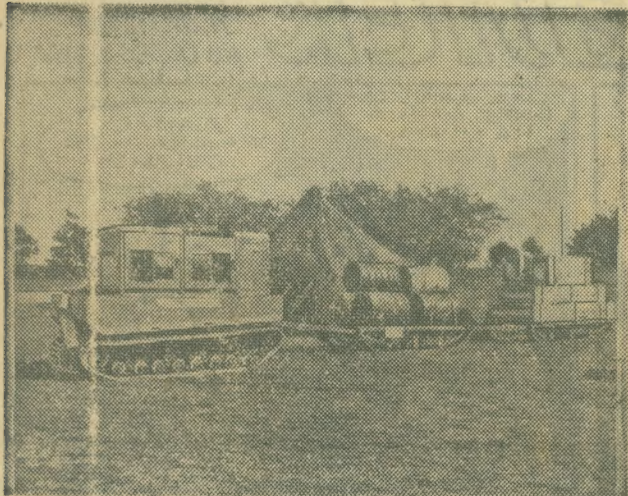
Кашљући, посрћући и остављајући за собом огромне облаке дима сагорелог бензина, недавно су улицама Прага прошли „последњи новитети“ фабрике аутомобила Шкода, али — из 1905 године. Тешко је рећи ко им се више смејао, деца или одрасли. Да би ова реконструкција саобраћаја од пре пола столећа била што боље изведена, возачи и путници у колима имали су браде и били обучени у одела из оног доба.

ПЛОВЕЋА ПОЗОРНИЦА

За месец дана направљена је на једној дереглији, која је дотада служила за превоз грађевинског материјала у Питсбургу, пловећа позорница. Пошто је уклоњена кабина и палуба поравњана, подигнута је позорница и са обе стране по једна просторија за потребе глумаца.

Нарочито подешено

Неке земље, које су слале своје експедиције на Антарктик ради испитивања и прикупљања нових података одатле, снабдевале су их специјалним тракторима. Сва опрема била је нарочито подешена за путовање по леденим поларним пределима. На прикаченим саоницама види се профијант и гориво за дуже време.

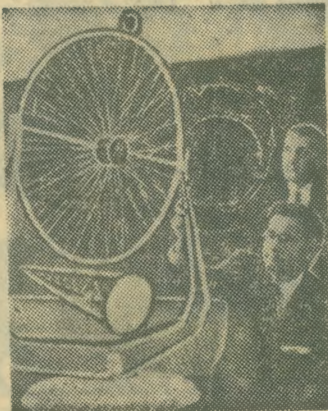
Дар тропских крајева

Хлебно дрво расте на острвима индиског архипелага од Цејлона до Кине. Познато је око 40 његових врста, и све су извор исхране становништва. Једна од њих се назива џак-дрво. Плодови могу да достигну тежину и до 25 килограма. Род са два-три дрвета довољан је да исхрани једног човека у току читаве године. Плодови се једу кувани или печени, а уколико се оставе дуже да стоје претварају се у лепљиву масу сличну тесту, од које се онда праве лепиње. Отуда је ово дрво и добило име.

Способност да се плод развије из самог стабла у ботаници се назива каулифлорија, и среће се код многих тропских биљака. На слици се виде плодови који расту из самог стабла.

ВАЗДУШНА ЛАЂА ЗА ПУТ НА МАРС

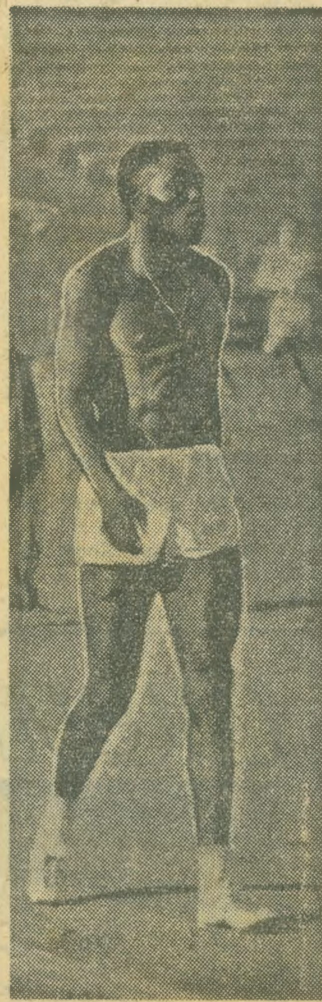

Научници су направили модел који претставља ваздушни брод за пут на Марс без људске посаде. Прави брод ће бити тежак око 300 килограма. Слике које буде примао телескоп овог ваздушног брода преносиће се на Земљу.

Р. ЏОНСОН ПРВАК СВЕТА У ДЕСЕТОБОЈУ

Изнад Лос Анђелоса био је плави свод калифорниског неба. Зраци врелог сунца продирали су у просторије вила изграђених у шпанском стилу, у обичне куће и улице. Узнемиравали су и усретсређеног над књигом огромног црног студента медицине Р. Џонсона који је седео поред прозора универзитетске библиотеке. Најзад је погледао на сат и затворио књигу. „Дрејк ће већ сигурно беснети“, — помисли и брзо изиђе.

Е. Дрејк, један од најбољих лакоатлетских тренера Сједињених Држава, који има знатне заслуге за успехе најбољих америчких атлета, стварно је већ нестрпљиво чекао. За њега је време значило новац као и за сваког Американца, — јер је сваки његов дан веома тачно раздељен у сате.

Двочасовни Џонсонов тренинг је почео. Прво загревање, затим трчање преко препона, неколико спринтова на 200 и 300 метара и на крају специјалне дисциплине. Тако читавих пет дана у седмици и зими и лети. Субота и недеља су дани одмора — како се договорио са тренером. Двадесетдвогодишњем студенту потребно је све више времена за учење. А све бољи резултати на такмичењима показују да му је ипак, довољно и десет сати тренинга недељно.

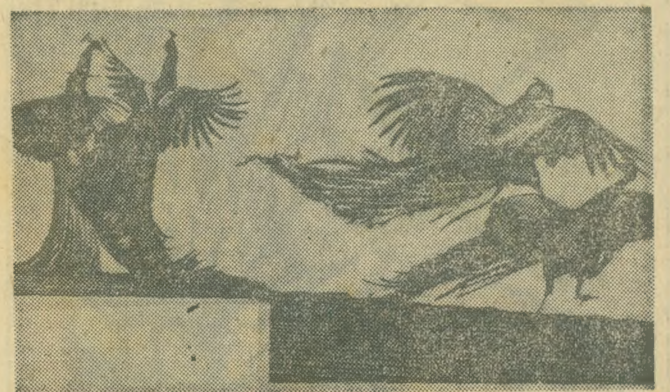
Недавно га је један новинар питао шта му је највише помогло да постигне светски рекорд.

— Можда ће вам изгледати апсурдно, — одговорио је Џонсон — али мислим да ми је највише помогло то што сам на елиминаторном такмичењу за Олимпијаду 1956 године повредио колено. Дуго нисам смео да трчим и да скачем Ограничио сам се на бацања и тако сам побољшао резултате у дисциплинама где сам раније био слабији. Бацио сам копље 73 метра, диск 52, а куглу 16 метара. Интензивни тренинг у овим дисциплинама уродио је плодом.

— А како трчање? — упитао га је новинар.

— На тренингу постижем време од 24 секунда на 200 метара, а на 300 метара 37,0 секунди.

— Знам да би Дрејк хтео да тренирам дуже, наставио је он. Овако разноврсна грана спорта, као што је десетобој, стварно захтева и веће припреме. Ипак, мислим да резултат зависи и од моменталне форме. Сигурно је да ћу пред Олимпијаду појачати тренинг и можда успети да постигнем 8500 бодова. Да ли ћу бити првак ја или Кузњецов — то ће се видети. Свакако рачунам да ћу у Риму освојити златну медаљу — сем ако не будем опет повређен, а тај малер ми се често дешава.

КАД СЕ ПАУНОВИ БОРЕ

Ниједна птица не изгледа охолија од пауна док лагано шета ширећи свој, најлепшим бојама украшени реп. Али, како ове слике показују, пауни и у најжешћој борби такође остају горди. Сметају им само репови. Кад приликом напада скоче један на другог репови им се вуку по земљи а кад се спуштају они седну на њега.

Ова борба за првенство снимљена је у близини Лос Анђелоса где они живе. Пола сата су се борили у тишини нарушеној само шумом крила и игром ногу. После сваког налета они се повлаче и одмарају по 30 секунди, скупљајући снагу за следећи напад. На крају, побеђени се повукао на оближњи еукалиптус, док је победник крештећи отшетао.

ВИДЕЋЕ НОЋ И ПО ДАНУ...

Ако први човек полети својим ваздушним бродом у простор дању он ће ипак видети „ноћно“ небо пуно звезда и планета када стигне до 100.000 метара висине. Тако каже у свом извештају доктор Кумен, стручњак Поморске лабораторије у Вашингтону. Објављујући ове податке, научник није узео у обзир светлост коју емитују јонизовани атмосферски гасови.

Двојица истраживача који су се попели до висине од око 28.000 метара, саопштили су да им је небо и по дану изгледало црно, али нису видели ниједну звезду нити планету.

УМЕТЕ ЛИ ДА СЛУШАТЕ?

Директор једне америчке робне куће замолио је своју секретарицу да бележи колико времена он проведе у разговорима телефоном. Неколико недеља касније, кад је сазнао цифру није могао да верује. Од осам часова рада пет их је проводио са слушалицом на уху, од чега је више слушао друге но што је сам говорио. Другим речима, половину плате је примао само зато да слуша људе преко телефона.

Према извесним испитивањима, девет отсто будног стања проводимо у писању, 16% у читању, 30% у разговору а остатак од 45% у слушању. Али, умемо ли да чујемо? Тачно је да често слушамо, но слушати и чути није исто.

Лекари-психолози, који се баве испитивањем ове појаве, кажу да слушаоци могу да понове највише 50% онога што је речено. То значи да улажемо свега половину пажње док слушамо. Експерименти извршени са неколико хиљада студената, радника и службеника потврђују да добар део људи „на једно уво прими а на друго пусти“, док већина ипак припада „полу-слушачима“. Кад би се овако изгубљено време прерачунало у новац, сума би износила баснословну цифру. Испитујући пажњу купаца у једној великој робној кући у Њујорку, психолози су дошли до закључка да 69% посетилаца који не купе робу изиђу из радње празних руку само зато што нису пажљиво слушали одговоре продавца на своја питања.

Због „непажљивог ува“ често се дешавају неспоразуми, свађе па и несрећни случајеви. У једној челичани, например, неки радник је тешко повређен, јер му је бачена усијана жица на ногу. Надзорник је био свима рекао да се искована предмети бацају на десну страну, али један од њих је поступио супротно и позледио друга. На саслушању је доказивао да надзорниково наређење уопште није чуо.

Зашто лоше чујемо?

Којипут смо рђави слушаоци зато што много брже мислимо. Тринаест милијарди ћелија нашег мозга прима речи и то огромном брзином. Слично се догађа при читању. Човек је способан да схвати 1.200 речи у минуту, али да бисмо их прочитали наглас потребно је скоро десет минута. Услед механике наших вилица, нисмо у могућности да у обичном говору искажемо више од 125 речи у минуту. У тој великој разлици између муњевите брзине којом се креће мисао и спорости говора, лежи недостатак слушања. Због празнина између појединих речи, мисао нас води другим путевима. Размишљамо о ономе што чујемо али мислимо и о другим стварима.

Постоје и други узроци који смањују нашу пажњу: психолошко стање у коме се налазимо, радост, зебња, таштина, душевна клонулост, а слично делују и временске непогоде, узнемирујуће боје на зиду и друго. Студенти једног универзитета утврдили су 107 узрока за поремећај пажње и може се рећи да човек за време једног часа чује у пуном смислу те речи само у току једног јединог минута.

Мушкарац слуша боље од жене. Али из тога не треба извући закључак о његовој интелектуалној надмоћи. Особе које постижу најбоље резултате на аудитивним опитима показују се као сасвим просечне када их испитују тестовима за интелигенцију. Неко може слабије да чује и услед поремећења у уху, али такви случајеви су ретки.

Деца боље чују

Према испитивању извршеном у разним школама дошло се до следећег закључка. Професори имају обичај да неочекивано прекину предавање и да ђаке запитају: Шта мислиш у овом тренутку? О чему говорим?

У основној школи 90% ђака зна да одговори на друго питање. До четвртог разреда гимназије број пада на 80%, док се у вишим разредима смањује и до 28%. Значи, код мале деце брзина мисли углавном се поклапа с брзином речи које други изговара. Али, уколико дете више слуша и чита способност мишљења све више се развија.

Познати писац полицијских романа Ер Станли Гарднер испричао је следеће о свом познанству са једним дугогодишњим новинарем, који је био мајстор у слушању. Он се никад није служио прибелешкама, да не би своју пажњу делио. Суђења је слушао затворених очију и могао је по држању гласа оптуженог тачно да установи у коме тренутку овај не говори истину. „Ако је седео крај мене, — каже Гарднер, — наравно увек затворених очију, не гледајући оптуженог или сведока, он би ме с времена на време гурнуо лактом у ребра, а то је значило да сведок или оптужени лажу“.

Шта да се ради?

У данашње време кад човеково уво поред природних прима са свих страна и механичке надражаје (телефон, радио, телевизор, саобраћајна бука, итд) кад је изложен многим и разноврсним психичким дејствима у себи, потребно је да се свесно васпитава у пажљивом слушању — да уме да се концентрише без обзира што се све око њега „заверило“ да га расеје. Одрасли човек мора да уложи приличан напор да постане свестан онога што чује но такав напор, на крају се ипак „исплати“. Зато што знате колико је тај труд напоран, побрините се да се у истом положају не нађу ваши најмлађи. Децу треба васпитавати да стечену пажњу не губе у току година већ да све што слушају — чују и запамте.

ОБИЧНЕ БОМБЕ нису им могле ништа

У току Другог светског рата, један од истакнутих енглеских проналазача, Барнаби Валис, конструисао је нову врсту бомбе која је требало да послужи за бомбардовање три велике немачке бране — снабдеваче електричном енергијом читаве индустриске области. Ове бране су биле одлично брањене и налазиле су се у срцу Немачке. Што је најважније толико су солидно грађене да им обичне бомбе нису могле ништа. Валисова бомба је требало да помоћу нарочитог микрометарског уређаја експлодира на одређеном отстојању од основе бране и тек притиском ваздуха да разбије њене бетонске зидове. Министарство ваздухопловства је једва наговорено да дозволи пробу ове земљотресне бомбе. Почетком 1943 формирана је 617 ескадрила РАФ-а која је требало да изврши овај задатак. У овом напису Пол Брикхил нас води са ескадрилом у напад на једну од ових брана у току Другог светског рата.

Месец је био довољно високо на хоризонту да би се црна брда која су опкољавала воду могла одлично видети. У њиховом подножју као на длану, лежало је језеро Мене.

Све је изгледало тачно онако као што смо небројено пута видели на макети. Са торњевима који су се налазили на врху бране цео овај комплекс је изгледао као неки бојни брод, само са много чвршћим оклопом — од бетона дебелог готово 50 метара.

Тамна силуета бране

— Побогу, рече Боб Хеј, — зар то може уопште да се пробије?

У том тренутку брана одједном оживе. Ту и тамо блеснуше ждрела топова и разбеснели црвени метеори почеше да шарају небо.

— Агресивни су, зар не? — додаде Тревор-Ропер.

Пилоти су искренули авионе и направили велики круг око језера, чувајући се домета. По десетак топова било је размештено по пољима уоколо језера, а много више још у самим кулама на брани.

Гибсон поче да дозива друге авионе — сви су се одазвали осим Астела. Ни на други позив он није одговорио. Астел је већ више од једног сата био мртав.

После извесног времена Гибсон сасвим мирним гласом рече преко радија:

— Децо, ја мислим да је време да отворимо бал.

— Пажња! Прелазим у напад.

Гибсон је направио велики круг заобилазећи брегове са источне стране језера. Пулфорд је дао пун гас и авион је сада пуном брзином уз заглушујућу буку јурио кроз мрак. А онда се на отприлике пет метара појавила тамна силуета бране. Између ње и нас налазила се сада само мрачна вода језера.

— Одлично, — промрмља Спафорд.

Избили су иза планине и сада су летели ниско над водом брзином од 380 километара. Гибсон је издао последње наређење:

— Тери, контролиши висину. Пази брзину, Пулфорде. Митраљесци пажња! Улећемо.

Одјекну клокотање митраљеза

Гибсон је сигурном руком управио апарат право ка средини бране између торњева. Тери је пажљиво осматрао. Пулфорд је држао ручицу за гас и пазио на брзинометар.

Гибсон рече Пулфорду на уво:

— Спреми се да ме извучеш из седишта ако будем погођен.

Одједном се зачу клокотање митраљеза. То је Диринг засуо зрнима торњеве на брани.

— Пуштај бомбе!

И оне полетеши ка брани између два торња. Зачу се кратак писак црвене ракете коју је Хачисон испалио да би дао знак другим авионима. Одмах затим замени га клокотање Тревор-Роперовог митраљеза који је отворио ватру на Немце.

Све је било зачас свршено. У главама им је остало само конфузно сећање док су правили полукруг и ниско над земљом замакли у мрак скривени од очију противавионске артиљерије. Гибсон се лагано усправи у седишту. Чуо је глас из слушалице:

— Лепа претстава. Одличан посао.

Црна маса воде одједном узавре и једна бела печурка изби из ње уз брану ка небу. Изгледало је да цело језеро кључа. Када стуб воде достиже своју највишу тачку од неких 300 метара и ту се заустави као нека бела авет обасјана месечином, до авиона допре заглушујућа експлозија.

Сви погледи се упреше ка брани. Млазеви воде почеше да шикљају преко њене ивице. За један трен застаде свима дах. Веровали су да је брана порушена, али се бес воде стиша и они брзо видеше да је брана одолела нападу. Бели стуб воде лагано је нестајао.

Летели су око језера док је Хачисон слао у базу шифровану поруку. После неколико тренутака Гибсон одлучи да је вода језера довољно мирна за следећи напад. И издаде ново наређење:

— Пажња, „М-мати“ на вас је сада ред. Срећно!

— У реду, одлазим.

Све је у реду. Нападам

Негде из мрака с друге стране брда два танка жута зрака се пробише и почеше да клизе по површини воде. Док је регулисао брзину, летео је право. Противавионска артиљерија га откри и обасу ватром. Настављао је пут ка циљу и када је био већ сасвим близу једна граната га погоди.

Црвени пламен изби у близини резервоара на левом крилу, и одмах се разбукта. Дуга пламена маса обави цео авион „М-мати“. Справе за нишањење биле су погођене јер бомбе полетеше високо изнад бране, а сам апарат је покушавао да се дохвати висине да би посада искочила. Онда одједном дође до експлозије која откиде цело крило док се остаци авиона у пламену срушише на земљу.

Један глас рече преко радија:

— Сиромах стари Хопи.

Гибсон поче да говори у микрофон:

— Пажња „П-Попси!“ Јеси ли спреман?

— Све је у реду. Нападам.

— Летећу дуж насипа. Покушаћу да скренем пажњу артиљерије на себе — викао је Гибсон.

— Хвала.

Мартин је почео да прави круг око брда, а Гибсон крену право преко језера ка брани. Када се Мартинова светла за одређивање висине појавише на површини језера, Гибсон се приближи још више а Диринг и Тревор-Ропер отворише ватру из митраљеза. Шест светлећих трака експлозивних зрна створише се око противавионских торњева. Неколико секунди Немци нису приметили како им се изнад воде приближује Мартинов авион. А он је ишао право на брану и то ка њеном средњем делу тачно између два торња, окупана месечевом светлошћу. Одмах затим Немци направише праву завесу од светлећих зрна између њега и бране. Да би дошао до циља Мартин је морао да пролети право кроз њу. Два противавионска топа се окренуше ка Гибсону и он им узврати ватром, тако да се сада светлећи трагови зрна измешаше.

Преко радија се чуо кратак узвик Боба Хеја „Бомбе бачене“. У истом тренутку одјекну прасак. Два зрна погодише крила авиона а једно од њих експлодира у десном резервоару за бензин. Али из рупе на крилу, за дивно чудо, није избијао пламен. Десни резервоар био је празан.

Чуо се Мартинов глас:

— Избацио сам бомбе!

— Одлично, „П-Попси“. Јавите се чим будете изашли из противавионске ватре. „А-Јабука“, јесте ли спремни?

— Спремни.

Кроз пукотину је јурила вода

Гибсон а за њим Мартин кренуше у исто време.

Немци сада нису знали где да гађају. Јанг прелете брану и јави да је све у реду. Огромна експлозија проломи се поред саме бране али и овог пута она остаде читава.

Опет Гибсон сачека да се вода смири а онда нареди Малтбију да пређе у напад. И овога пута му се Гибсон и Мартин придружише. Пуцали су из свих оружја и упалили сва светла да би што више збунили Немце. Црвена ракета из Малтбијевог авиона показивала је да је напад извршен.

После неколико тренутака вода опет шикну у ваздух. Микроскопске капи испунише цео простор над језером као магла. Било је немогућно видети шта се дешава. Гибсон позва Шанона да крене, али одједном продоран глас јекну у слушалице:

— Погодили смо је. Погодили!

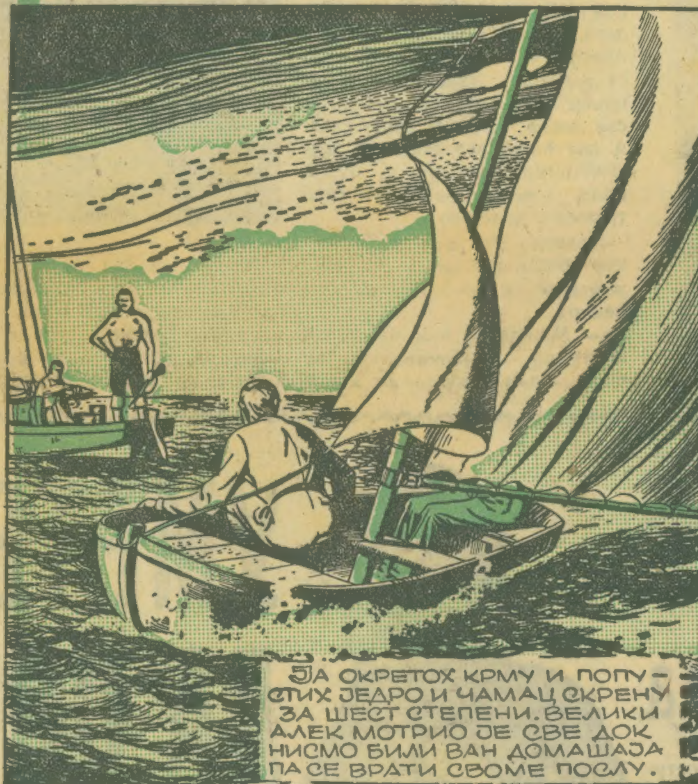
Док је окретао авион Мартин виде огромни бетонски зид бране како се раствара смрвљен огромном количином воде. Гибсон приђе ближе и занеме. Грдна пукотина, дубока 30 метара, зјапила је на напису и језеро је кроз њу почињало да истиче — 134 милиона тона воде сурвавало се са 60 метара висине. Гледан одозго слап је изгледао сјајан и равномеран, али се на крајевима цепао о разнети бетон, пенио и беснео.

Гибсон нареди Шанону да се врати.

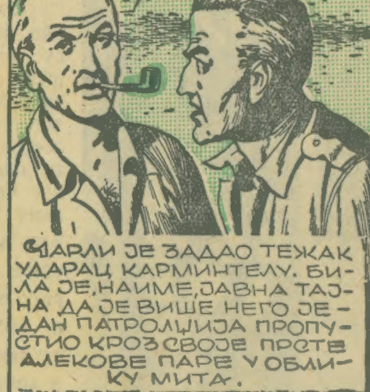
Док су авиони један за другим прелетали брану узимајући курс за повратак, један једини противавион отвори ватру на њих. Његова зрна су их још неколико тренутака пратила да би одједном престала када је вода вероватно захватила и онај последњи топ и његову посаду.

ВЕЛИКИ АЛЕК

ЦРТА И ПИШЕ Л. ФИШЕР по Џ. ЛОНДОНУ

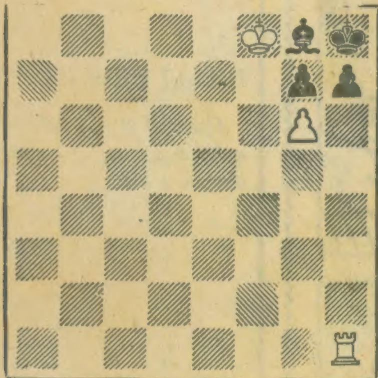

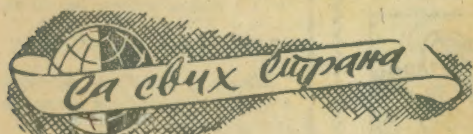
Учимо шах

LXIII

Кад противника доведете у такву ситуацију да он мора да повуче потез који ви желите, онда се такав потез зове присилни.

Сада бели вуче и он може у два потеза да добије партију. Ако не можете сами да пронађете те потезе, а потрудите се да их откријете, нека вам у томе помогне Паул Морфи: Тх1—х6! Шта сада може црни? Ако покрене свог ловца, бели ће му одмах дати мат топом. Због тога црни мора — то је присилан потез — да носи белог топа: г7:х6. Бели пешак напред и — мат!

ЈЕДНОШИНСКЕ И ВИШЕШИНСКЕ ЖЕЛЕЗНИЦЕ

У трци за брзинама и железнице доживљују еволуцију: прибегава се једношинским железницама, пнеуматичним и аеродромским возовима и такозваним клизавим железницама. Многи од ових покршаја су остали само пројекти или су, иако остварени, били сасвим кратког века. А ипак су омогућили да железнице данас постижу брзине од преко 100 километара на сат.

Последњих година много се говори о многошинским возовима. Експериментише се на све стране — у Западној Немачкој, Јапану, Совјетском Савезу. У Немачкој једна оваква железница, позната под именом Ланган линија, ради већ пуне четири деценије. За све то време није било никаквог удеса нити саобраћајних инцидената, а превезено је преко 800 милиона путника.

У Америци је, напротив, вршен покушај са једношинском железницом чији је конструктор био Бојнтон, па је она и названа његвим именом. Експерименти су обављани у Бруклину седамдесетих година прошлог века, али она није успела да уђе у саобраћај.

Кабина Бојнтоновог воза била је двоспратна, док је локомотива имала један точак дебео око 2,5 метра.

Било је конструктора — Чез и Кичевер — који су се бавили пројектима по такозваном „аеродромском систему". Према њему возови би се кретали на четири шине, две доле и две горе. Вагони би имали крила и као авион клизили би између доњих и горњих шина брзином од 240 километара на сат. Али услед недостатка финансиских средстава ови пројекти нису били реализовани. Сада је међутим опет оживела мисао о обнављању већ заборављеног пројекта „аеродромског система".

Ништа мање интересовања пред крај 19 века није изазвао пројект А. Бича. Његова железница је била на три шине и названа је пнеуматичним возом. Први експеремент био је изведен на релацији Бродвеј—Мурej Стрит. Конструктор је у овој подземној железници љубопитљивим посетиоцима показао велики метални сандук висок 6,5 метара на коме су се налазила два пропелера. Они су стварали ваздушно струјање потискујући га испод задњег дела вагона који је био у облику бачве. Пошто се грађани нису сагласили да се воз употреби за превоз путника он је послужио за пренос поште.

У другој половини прошлог столећа свет је доживео још једну атракцију. То је била такозвана клизава железница, без точкова, а њен творац био је Француз Д. Жерар. Воз се ослањао на шест плоча тањирастог облика и оне су се кретале преко углачаних шина широких 18 сантиметара. Доњи делови „тањира" били су тако конструисани да су испуштали млаз воде између тањира и шина по којима је воз клизио. Славине за испуштање воде су на тај начин служиле као команде за кретање или заустављање воза.

Клизава железница је наишла на интересовање грађана због веома удобне вожње, а Жерар је 1869 године добио чак и дозволу од француске владе, која је финансирала овај подухват, да изгради овакву пругу кроз читаву Француску. Међутим, избијање Француско-пруског рата је омело остварење ове замисли, а немачки војници су убили самог Жерара и демолирали његове моделе.

Да ли знате?

„ЏИНОВСКО УВО" ЋЕ ЧУТИ ЗВУКЕ ИЗ ВАСИОНЕ

У САД се гради нова врста радиотелескопа који ће „чути" сигнале послане на Земљу из сателита, ракета за Месец и других васионских бродова што ће крстарити интерпланетарним простором.

Такозвано „џиновско уво" ће ускоро моћи да прими звуке послане са 640.000 километара даљине. А после неколико година, тврде научници, апарати ће примати сигнале и са 6.400,000.000 километара.

Начињен као радиотелескоп, овај нови инструмент има велику антену за сакупљање радиоенергије која долази из васионе. Специјална друга антена која се налази у фокусу одабира жељене сигнале. Антена је тако постављена да омогућава праћење објеката иако се крећу брже него далеке звезде чији се звуци не могу примити обичним радиотелескопом.

Поред тога што ће моћи да открије где је васионски брод, „џиновско уво" ће сакупљати научне информације послате са сателита и васионских бродова. Све ово ће се достављати лабораторији у Пасадену, у Калифорнији. Тумачења ће вршити научници и тиме богатити сазнања о васиони.

ДЕЈСТВО ТОПЛОТНЕ И СВЕТЛОСНЕ ЕНЕРГИЈЕ СУНЦА

Сваког тренутка на квадратни метар земљине површине падне толико сунчане топлоте да би вода у суду могла да прокључа. Сваки хектар прими у секунди толико сунчане енергије да би она покретала мотор снагом од 10.000 киловата. Да би се осветлила просторија од 320 кубних метара као што је осветљена улица за време сунчаног дана, било би потребно 50.000 електричних лампи од по 60 свећа.

ЛАЂАРСКА УЖАД

У Америци су почели да израђују лађарску ужад од вештачког влакна. За око 35% ови конопци су лакши, и трајнији за 75% од познате манилске ужади. Пошто не упијају воду они пливају по површини тако да понекад могу да послуже и за спасавање. Услед ове особине могу се чувати и на влажном месту.

НЕКАДАШЊЕ ОБОЖАВАЊЕ КРОКОДИЛА

Некада су становници старе Тебе сматрали крокодила као божанство. У „уши" су му стављали драго камење и украсе од злата, а хранили су га нарочитим месом. Када би крокодил угинуо, Тебанци су га балсамовали, полагали у сандук и односили у лавиринт где су искључиво сахрањивани владари.

СЛИЧНО ЊИМА

Пре извесног времена један студент са Оксфордског универзитета нашао је неки стари спис у коме је прочитао да су студенти некад, спремајући испите за крај школске године добијали свакодневно пола литра пива. Да би обновио ову традицију отишао је у управу универзитета и инсистирао да се овако и сада поступи.

А шта се догодило? Професори су прегледали стару архиву и потврдили тачност списа. Али су младог студента осудили на новчану казну због тога што их је натерао да сравњују податке у архиви и губе драгоцено време, а он сам није испуњавао главни услов за добијање пола литра пива — није „носилац мача".

ЕЛЕКТРИЦИТЕТ У ОЧИМА ПРИ НОРМАЛНОЈ СВЕТЛОСТИ

Ваше очи стварају око 1/10.000 део волта електрицитета за време читања при нормалној светлости. Научник доктор Липец са Охајо универзитета у САД проучавао је електричне струје настале у нервним ћелијама очију животиња. Струја је увећана милион пута и њене кривуље су проучаване на екрану осцилоскопа.

НУКЛЕАРНИ РЕАКТОРИ ЗА СТЕРИЛИЗАЦИЈУ ЗЕМЉЕ

Два научника са Калифорниског универзитета праве нацрт за нуклеарни реактор који би стерилизовао обрадиве површине. Веома практичан и економичан, он би свео трошкове око усева од 500 на 70 долара по хектару.

Гама зраци и неутрони из реактора убијали би у земљи и спречавали размножавање паразита: нематода, гљива и инсеката који знатно смањују приносе. Такође би онемогућили клијање семена корова.

Радиоактивност у земљи била би врло кратка и без утицаја на саму земљу или будућу жетву која би на том тлу приспела.

Овај реактор би се покретао брзином од 10 километара на сат и озрачавао 9 квадратних метара у секунди до 15 сантиметара испод површине.

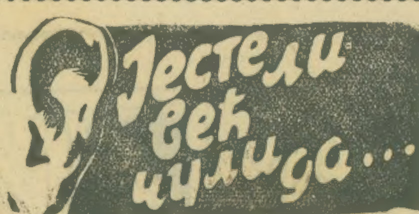
СУНЧАНА БАТЕРИЈА ЗА САТЕЛИТ

Батерија која користи сунчеву топлоту стварајући на тај начин електричну енергију за радиоотпремник, употребљена је на једном од америчких земљиних сателита — Вангарду. Како тврде произвођачи, батерија може да ради 10.000 година и зато ће сигурно бити уграђена у будуће васионске бродове. Наравно, под условом да издрже вибрације и потресе, као и високе и ниске температуре.

БИЉНИ ЖИВОТ НА АНТАРКТИКУ

Антарктик, континент боље познат по огромним количинама леда и снега него по биљном свету, богат је алгама, лишајима и маховином.

Доктор Лано, који је дуго вршио испитивања, каже да хладноћа нимало не омета живот биљака. Птице играју велику улогу у погледу њиховог одржавања, јер на свом телу преносе споре разних врста биљака из једне области у другу. Отпаци од птица такође утичу на брзи развој поларних биљака. Водене и сувоземне алге заузимају широке области, док маховине има само дуж морске обале.

... птица северни гњурац не може да узлети са земље, већ само с водене површине.

... Вавилонци и стари Индуси узимали су за почетак дана тренутак изласка сунца, Атињани и стари Јевреји тренутак његовог заласка, а Кинези, Египћани и Римљани — поноћ.

... георгина или далија, цвеће које се много гаји по нашим баштама, постала је укрштањем и оплемењивањем дивљих мексичких врста.

... енглески природњак Џон Далтон који се бавио проучавањем слепила за боје и по чијем је имену ова аномалија и добила назив „далтонизам" био је и сам слеп за боје.

... памучна тканина „циц" добила је име према хиндуском називу „чинт".

... чабрина или чабровина звао се некад данак у вину који су сељаци-кметови давали властелину од сваког винограда који су обрађивали.

... штуке, које многи називају воденим разбојницима, толико су прождрљиве

да често нападају једна другу.

... птица чапља може да живи и до 60 година.

... ових дана прославио је европски порцелан свој 250-ти рођендан. Наиме, 28 марта 1709 године, Јохан Фридрих Бегер добио је први пут приликом једног експеримента „бело злато", тојест порцелан. Дотле се порцелан увозио у Европу из Кине где се његова производња чувала као највећа тајна.

... папагаји спадају међу малобројне

птице које устима приносе своју храну — ногама.

ЧАРОБНЕ РЕЧЕНИЦЕ

Ево неколико чудних реченица које се могу читати и с једне и друге стране, а да исто значе:

Ето, ово Јово оте. Е, нави, Иване. Реци Цер. Ено, иза горе Еро гази оне. Камо мак? Аџина Даница. Маро, Мити шити морам. Ера једе јаре. Ево и ове. Е, Јово, мелем ово је. Удовица баци воду.

ПОБЕДИЛАЦ

Играчи се построје у две врсте по висини и јачини. Затим се прва врста одмакне од друге за десет корака. и окрене на левокрут, те врсте дођу једна према другој. Најстарији играч стане између обе врсте, а иза сваке постави по једног чувара заробљеника. Игра почиње овако:

С десног крила први играчи обеију врста искораче сваки испред свог реда за корак. Обојица стану на једну ногу, леву или десну, савију другу у колену и прекрсте руке на грудима. На знак играча у средини оба мегданџије скакућу на једној нози један према другоме и гурају се десним, односно левим раменом док један од њих не стане на обе ноге. Тада је он заробљен и иде иза противничке врсте где чувар одржава ред.

Победилац се врати на средину где му други по величини и снази из непријатељске врсте излази на мегдан. Све почиње из почетка — вођа даје знак... и даље игра тече док и последњег не заробе или док он не зароби целу противничку страну. Последњи излазе на двобој чувари. Ко остане последњи, његова је страна победила.

Побеђени је онај ко стане на обе ноге, ко гура рукама а не раменом, ко опусти руке које морају бити скрштене. Вођа игре не даје знак за почетак, док не буде потпуна тишина.

КО БРЗО ВИДИ И МИСЛИ

Метните сат преда се и узмите једну писаљку, па не жврљајући ништа по овој таблици, покажите редом,

16	8	24	20	11
13	22	3	18	6
5	25	10	23	14
19	15	7	1	17
2	9	21	12	4

што брже можете, све бројеве од 1 до 25. Има доста њих који могу то да учине за 20 секунди. А ви?

МОЖЕТЕ ЛИ?

Опкладите се да нико не може прекорачити штап или сламку на земљи. И нико то неће ни моћи, ако штап и сламку метнете сасвим уз плот или зид куће.

МАЛИ РАЧУНЏИЈА

Мита, Јова и Сима добили су 11 бресака да поделе, али тако да Мита добије двапут више бресака него Јова, а трипут више него Сима. Колико је које дете добило бресака?

(Мита је добио 6 бресака, Јова 3, а Сима две.)

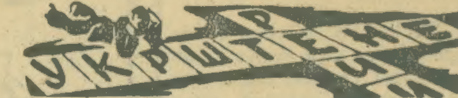
Два мотоциклиста пошла су у 8 сати изјутра један из Београда, други из Крагујевца. Онај што је пошао из Крагујевца јурио је брзином од 120 километара на сат, а онај из Београда само 90.

Од Београда до Крагујевца има 140 километара. У колико ће се сати њих двојица да сретну и колико ће бити удаљени од Београда, односно Крагујевца?

Мотоциклисти ће се срести у 8 сати и 40 минути на 80 километру од Крагујевца и 60 километру од Београда. Јер онај од Крагујевца јурећи брзином од 120 километара на сат, прелази 2 километра за минут и за 40 минута прећи ће 80 километара, за то исто време онај од Београда прећи ће 60 километара, јер јури 90 километара на сат, а то је километар и по за минут. Раздаљина од Београда до Крагујевца је 140 километара, дакле тачно 80 и 60.

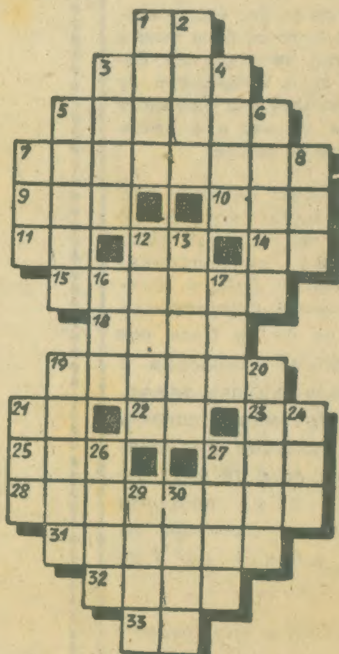
ЗАГОНЕТКА

Од пет слова реч је ова,
А иначе плод корова,
Бодљикав је па се тако.
Закачи за сваког лако.
Али после првог слова
Кад М ставиш реч је нова
— Мали чир на капку ока,
Сврби, штреца к'о жаока.
(чичак — мичак)

Водоравно: 1) показна заменица; 3) стајаћа вода; 5) дрвена ограда; 7) место у Босни; 9) женско име; 10) део пристаништа; 11) предлог; 13) два самогласника; 14) хемиски знак за радијум; 16) страно мушко име; 18) минерал најмање тврдоће; 19) суд састављен од грађана; 21) нота; 22) самогласник и сугласник; 23) показна заменица; 25) грчко слово; 27) врста дрвета; 28) геометриски израз; 31) кућица од дрвета или шибља; 32) без дара говора; 33) предлог.

Усправно: 1) наша река и планина; 2) притока Аралског Језера; 3) лековито купалиште; 4) муслиманско мушко име; 5) витак; 6) музички израз; 7) један музички инструмент; 8) лука у Израелу; 12) велико језеро у Финској; 13) један чувени дијамант; 16) мушко име; 17) званичан спис; 19) један дан у недељи; 20) вођа Хуна; 21) део тела код неких животиња; 24) један инсект; 26) јеврејско мушко име; 27) стари грчки град; 29) страно мушко име; 30) град у Перуу.

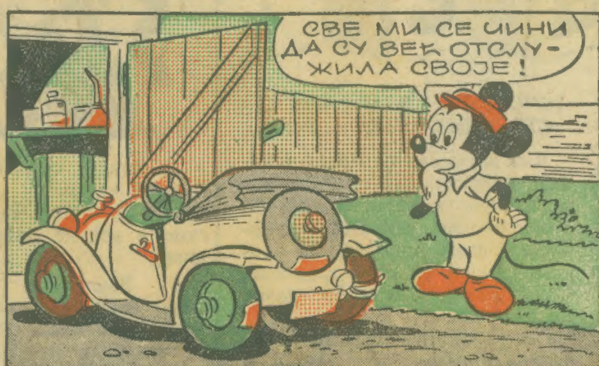

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Даву; 5) Дикенс; 7) Рабар; 8) ат; 10) алод; 11) Ава; 12) Ита; 13) опор; 14) НО; 15) креја; 16) навала; 18) Ката; 19) порота; 21) Сартр; 22) ор; 24) Арда; 25) уре; 26) ски; 27) слив; 28) не; 29) анаси; 30) регент; 32) Гати.

Усправно: 1) Дибоа; 2) Акад; 3) Вер; 4) УН; 5) Далтон; 6) Савоја; 7) Раин; 9) Тара; 11) апелат; 13) оратор; 15) кварта; 17) акорди; 19) Паркер; 20) аорист; 21) Саси; 23) реви; 25) унали; 27) снет; 29) ага; 31) ег

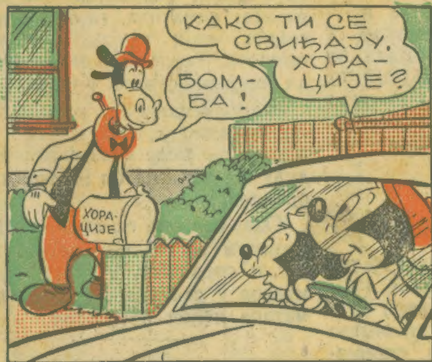

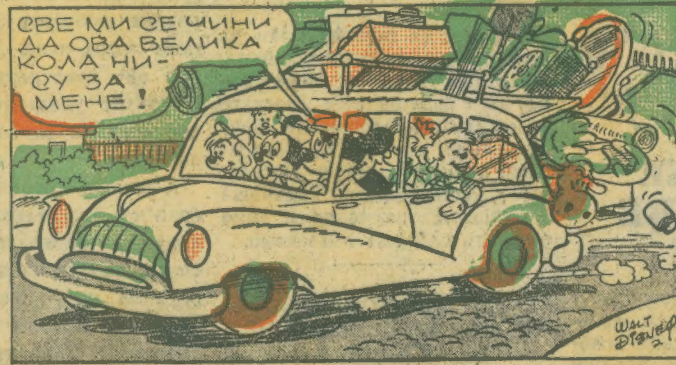

НИКАД НИЈЕ НИ ИМАО

Пера Ждера враћајући се кући оклизнуо се на кору од банане и пао.

— Свакако сте изгубили равнотежу, чика Перо? — запитао га је Мики, који се случајно ту нашао.

— Равнотежу?! Шта је то? — зачудио се Пера Ждера. — То никад нисам ни имао.

ЉУБИТЕЉИ УМЕТНОСТИ

Шиља у једном друштву љубитеља уметности, поред осталог каже:

— Кад је реч о сликарству, ту се људи наравно никада не могу сложити. Ето ја знам једног господина, који никако не трпи мале слике на ма какве оне биле!

— Тај господин је свакако некакав врло оштар критичар? — запитао је неко.

— Боже сачувај, он се само бави урамљивањем слика.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Шта је тепелук?
Ко су били гломачи?
Шта је сунчац?
Шта је пончо?

ОДГОВОР:

ТЕПЕЛУК је назив за украсну металну плочу (од срме или сребра) која се стављала на женску капу (фесић). Имућније жене уместо те металне плоче пришивале су за фес златне новце. Нарочито су били лепи и скупоцени тепелуци од бисерних зрна. Иначе, они су били саставни део балканске варошке ношње, а у неким крајевима и сеоске.

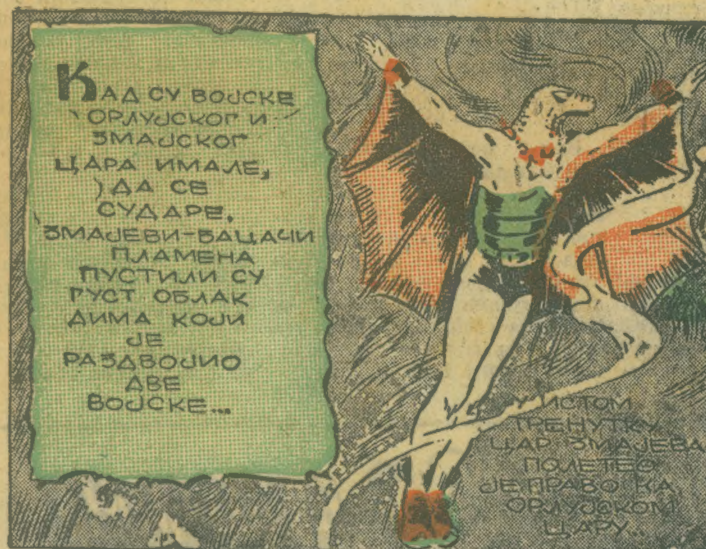

ГЛОМАЧИ су били словенско племе које је од 7 века па надаље било настањено на подручју између река Лабе и Мулде. У неким документима каже се да су Саси око 900 године нападали и пљачкали њихову земљу. Неки научници сматрају да је братство Гламочана, које се у 12 и 13 веку помиње на подручју Гламоча и Биограда на Мору потекло од Гломача.

СУНЧАЦ је честа украсна биљка из Јужне Америке (Перу), чији цветови имају мирис ваниле.

ПОНЧО је врста огртача код Индијанаца Средње и Јужне Америке. То је велик комад тканине прорезан на средини за провлачење главе.

БАШ ЧЕЛИК

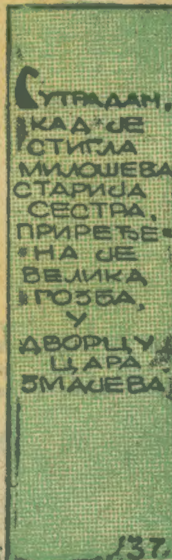

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31 — Издаје и штампа „Политика" штампарско-издавачко предузеће Београд Македонска 31 — Тек рач број 101-707/1 82, Поштански фах 124, — Претплата за нашу земљу: годишња 900, полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200 полугодишња 600 динара. — Рукописи се не враћају.